

TRIBUNE

Nieuwsblad van de SP • jaargang 48 • nr. 1 • januari 2012 • €1,75 • www.sp.nl

KREDIETBEOORDELAARS

VERDIENEN ZIJ ZELF WEL DE AAA-STATUS?

HEEFT DE EURO ZIJN LANGSTE TIJD GEHAD?

FILOSOOF HANS ACHTERHUIS: 'ER WORDT ALLEEN GEKEKEN NAAR WAT GOED IS VOOR DE MARKT'

Arend van Dam

VACATURE: BESTUURSLEDEN SP

Op het XVIII Congres op 2 juni worden 9 algemeen bestuursleden, plus de voorzitter en algemeen secretaris in functie gekozen. Daartoe komt het partijbestuur in maart met een voordracht naar de afdelingen en de congresgangers. Voordat het partijbestuur met een voordracht komt, kunnen afdelingen kandidaten voordragen. Ook staat het individuele leden, mits gesteund door 50 andere SP-leden, vrij om zichzelf te kandideren. Voor functievereisten zie: www.spnet.nl/bestuursleden2012
Door afdelingen voorgedragen kandidaat-bestuursleden of leden die zichzelf kandideren, dienen zich schriftelijk (per brief en kort cv) bij de algemeen secretaris Hans van Heijningen (hvheijningen@sp.nl of 010-243 55 55) aan te melden vóór 20 februari aanstaande. SP-leden die volgens de juiste procedure zijn gekandideerd, maar niet voorgedragen worden door het partijbestuur, kunnen hun kandidatuur later in de procedure handhaven en zich op het congres als tegenkandidaat presenteren.

★ **ROOD**
jong in de SP

BEN JIJ EEN JONGE SP'ER, MAAR GEEN ROOD-LID? SLUIT JE NU GRATIS AAN EN STEUN DE MEEST ACTIEVE POLITIEKE JONGERENORGANISATIE VAN NEDERLAND!

HENK KAMP GROOTSTE ASO VAN 2011!

Ruim 1500 van de 4000 jongeren die hun stem uitbrachten bij de Aso van het Jaar-verkiezing vonden dat deze twijfelachtige eer ten deel moest vallen aan Henk Kamp. De minister van sociale zaken die de sociale werkplaats ontmantelt en mensen die graag willen werken in de armoede stort, maakt zich hiermee niet populair bij jongeren. ROOD ging samen met Janko Hegi, een van de vele jongeren die door Kamp getroffen wordt, bij de minister langs om hem een grote gouden eikel aan te bieden. Bekijk het filmpje op de ROOD-website en zie waarom Kamp met recht de aso van het jaar is!

 rood.sp.nl

TRIBUNE IS EEN
UITGAVE VAN DE
SOCIALISTISCHE
PARTIJ (SP) EN
VERSCHIJNT
11 MAAL
PER JAAR

Redactie
Diederik Olders (h), Jola van Dijk,
Rob Janssen, Daniël de Jongh

Vormgeving
Antoni Gracia, Robert de Klerk,
Gonnie Sluijs, Chris Versteeg

Aan dit nummer werkten mee
Paul van der Blom, Floris de Jong,
Suzanne van de Kerk, Sander
van Oorspronk, Karen Veldkamp

Foto cover
SP

Illustraties
Arend van Dam,
Wim Stevenhagen, Kees Willemen

De Tribune op Internet
www.sp.nl/nieuws/tribune

Abonnement
€ 5,00 per kwartaal (machtiging)
of € 24,00 per jaar (acceptgiro).
Losse nummers € 1,75.
SP-leden ontvangen de
Tribune gratis.

SP algemeen
T (010) 243 55 55
F (010) 243 55 66
sp@sp.nl
www.sp.nl

**Abonnementen- en
ledenadministratie**
Vijverhofstraat 65
3032 SC Rotterdam
T (010) 243 55 40
E administratie@sp.nl

Redactie Tribune
Vijverhofstraat 65
3032 SC Rotterdam
T (010) 243 55 42
F (010) 243 55 66
E tribune@sp.nl

**De Tribune in
gesproken vorm**
Belangstellenden voor
de Tribune op cd kunnen
contact opnemen
met de SP-administratie.

IN DIT NUMMER

2012: het einde van de euro?

'Deze crisis gaat niet over staatsschulden'

4

Jan Marijnissen en Hans Achterhuis

'Wij zijn toch in de utopie van de grote broer aan de andere kant van de oceaan gaan geloven'

6

Vreemdelingendetentie

'Heftig om dagenlang eenzaam opgesloten te worden'

16

Armoede werkt niet

Achttien kilometer solidariteit

22

Masters of the Universe

De onverdiende macht van kredietbeoordelaars

28

20 Uitgelicht: 2000 stakende schoonmakers in Amsterdam

24 Rusland: 'Zat om behandeld te worden als kinderen'

26 Linksvoor: Nick Voltens huis staat er nog steeds

27 De Nieuwe Vakbeweging: 'Ik hoop dat de drang tot vernieuwing zegeviert'

12, 13 14, 15, 21 Nieuws **30** Puzzel **31** Brieven

32 Theo de buurtconciërge

COLUMN

Respect

Een van de belangrijkste dingen die ik vanuit huis meegekregen heb is respect. Ten eerste betekent dat voor mij dat je probeert begrip op te brengen voor de overtuigingen van de ander, ook als je het daar niet mee eens bent. Je hoeft niks aan je kritiek af te doen, maar je kan een ander wel op waarde schatten, ook als je het er niet mee eens bent. En ten tweede heeft respect voor mij te maken met één van de kernwaarden van onze partij: menselijke waardigheid. Iemand respecteren is zijn menselijkheid erkennen, erkennen dat hij of zij mens is en alleen al daarom het verdient om op een bepaalde manier behandeld te worden.

Respect is een van de sleutelwoorden in de strijd die de stakende schoonmakers momenteel voeren. Waarom, vraag je je misschien af. Is het niet belangrijker dat je gewoon je geld krijgt? Maar als je je werk via de achterdeur binnen moet of alleen maar mag werken als de rest van het personeel naar huis is, dan doet dat iets met je. Dan word je in je menselijkheid aangetast, ga je je minderwaardig en ondergeschikt voelen. Jarenlang hebben de schoonmakers zich dan ook geschikt naar deze regels en hun schamele beloning. Ze waren onzichtbaar.

Maar met de stakingen van 2010 werden ze zichtbaar. Eerst omdat iedereen kon zien hoe onmisbaar het werk is, wat ze doen. En later omdat ze – onder meer op Utrecht Centraal – gewoon in de hal gingen kamperen en niet meer vertrokken. Ze eisten respect, zoals ze dat nu weer doen.

Niks geen gouden bergen, maar doodeenvoudige zaken als doorbetaling bij ziekte, genoeg tijd om je werk te doen en gewoon door de voordeur naar binnen mogen. Als normaal mens behandeld en beloond worden. Daarom staken de schoonmakers en daarom steun ik ze. Respect moet je verdienen. Maar als je het verdiend hebt en je krijgt het nog steeds niet? Dan moet je het gaan halen.

Emile Roemer, fractievoorzitter SP

‘WEL OF GEEN EURO IS NU NIET DE HOOFDZAAK’

Op 1 januari 2002 werd de euro ingevoerd. Tegen de achtergrond van de huidige crisis roepen velen nu – precies tien jaar later – dat de munt zijn langste tijd heeft gehad. Hoe heeft het zo ver kunnen komen en waar zijn we nu aan toe? ‘2012 wordt hoe dan ook beslissend voor de euro’, zegt SP-senator Tiny Kox die destijds het verzet tegen de invoering van de Europese eenheidsmunt leidde.

Amsterdam, 14 juni 1997. Dertigduizend, misschien wel vijfendertigduizend man demonstreerden tijdens de Eurotop in de hoofdstad. Nederland was in de eerste helft van dat jaar voorzitter van de EU en organiseerde de conferentie die feitelijk ging over de verdere uitwerking en uitbreiding van het Verdrag van Maastricht, dat monetaire integratie met één munt voor de hele EU behelsde. Talloze SP'ers demonstreerden mee destijds. Onder het campagne-motto ‘Euro Nee’ – wees de partij op de ondemocratische en onsociale koers die de EU sinds ‘Maastricht’ meer en meer was gaan

varen en waarschuwde voor de groeiende macht van Brussel in geval van een Europese eenheidsmunt, die met name voor de zwakere EU-landen rampzalige gevolgen zou krijgen. De SP vond daarom dat de beslissing over de invoering van de euro voorgelegd moest worden aan de bevolking. Het verzet groeide; meer dan 50.000 handtekeningen werden opgehaald. Maar het gewenste referendum kwam er niet. ‘Met het verlies van onze gulden verliezen we onze zeggenschap op monetair gebied en alles wat daarmee samenhangt’, zei toenmalig SP-fractievoorzitter Jan Marijnissen.

Januari, 2012. Vijftien jaar na de ‘Euro Nee’-campagne en Amsterdamse demonstratie; tien jaar na de invoering van de euro. We weten hoe het sindsdien gelopen is. Waar het verzet destijds voor waarschuwde, is uitgekomen. Wat nu?

Ondanks zijn juiste inschattingen van vijftien jaar geleden waagt toenmalige ‘Euro Nee’-campagneleider en huidig SP-senator Tiny Kox zich niet aan voorspellingen. ‘Het enige wat ik met zekerheid durf te zeggen is dat het jaar 2012 beslissend wordt voor de euro’, aldus Kox. Waarmee is aangegeven dat het voortbestaan van de munt volgens hem geenszins verzekerd is. ‘Het is natuurlijk onzin om te denken dat de euro voor eeuwig zou moeten zijn. Het feit dat de munt ooit is ingevoerd betekent dat je ‘m ook weer kunt afschaffen. Realiseer je echter wel dat de eventuele afschaffing van de euro – evenals de invoering – miljarden zal kosten; enkel daarvoor hoeft je het dus niet te doen. Wat er uiteindelijk met de euro gaat gebeuren is afhankelijk van wat de Europese politiek

COLUMN

Het triumviraat

Het was een unieke 'tafel' bij Nieuwsuur. Want daar zaten ze samen bij Joost Karhof in de studio: Wim Kok, Ruud Lubbers en Frits Bolkestein, de toenmalige leiders van PvdA, CDA en VVD.

Het gesprek ging over de euro en de vraag: wat is er mis gegaan? Het was eigenlijk de eerste keer dat de politici van toen (toen dit nog de eerste vertegenwoordigers waren van de destijds 'drie grote partijen') op televisie ter verantwoording werden geroepen. Nou ja, ter verantwoording... dat viel wel mee. Nieuwsuur is immers een beschaafd programma.

In 1992 werd het Verdrag van Maastricht getekend. Toenmalig premier Lubbers en zijn minister van Financiën Kok waren daarbij. Zij ondertekenden namens ons het verdrag dat ons zou leiden naar één monetaire unie met één munt. Geen van de regeringsleiders had de bevolking iets gevraagd, ook ons werd niet de gelegenheid gegeven ons uit te spreken in een referendum. Het was de Europese elite die – overtuigd als zij was van de wenselijkheid van de superstaat Europa – onze toekomst toen bepaalde. Men had gemerkt dat een politieke unie (de Verenigde Staten van Europa) op dat moment een brug te ver was voor de burgers en menig regering. Daarom besloot men tot een monetaire unie, zodat na invoering een economische en politieke unie onvermijdelijk zou worden. Dat was althans de veronderstelling. En men heeft zijn zin gekregen, maar tegen een gigantische prijs. Letterlijk. Miljoenen gewone mensen in Europa moeten nu bloeden voor het besluit van toen. Miljarden euro's smelten weg als ijsbergen richting het zuiden. En de federalisten zien hun kans schoon onverholen te pleiten voor verdere overdracht van macht aan Brussel, op weg naar een economische en politieke unie. Geen van de drie aan tafel trok het boetekleed aan. Niemand bekende schuld. Anderen waren schuldig. Zo gaat dat.

Jan Marijnissen

Campagneposters uit 1997

dit jaar gaat doen. Daarbij staat één vraag centraal: lukt het om de euro dusdanig vertrouwenwekkend en veilig te maken, dat het voor speculanten niet langer interessant is om ermee handelen? Met andere woorden: is de politiek eindelijk bereid om de financiële markten aan banden te leggen?

Tiny Kox vindt de vraag of de euro gered wordt of niet niet eens de allerbelangrijkste. 'Het is maar een munt, een betaalmiddel bij de bakker en de slager. Het feit dat we de euro als munt en de EU als monetaire unie hebben, is op zichzelf helemaal niet zo erg. De kardinale fout is geweest dat munt

'De bescherming van economie en sociale voorzieningen, dáár gaat het om'

Ter illustratie een passage uit de Tribune van juli/augustus 2011: *Met financiële producten als de 'credit default swaps' kun je speculeren op het failliet van de Griekse economie, zonder dat je daar zelf verder belangen hebt. Je kunt het vergelijken met het afsluiten van een brandverzekering op het huis van je buurman, die aan de drugs is, zwaar drinkt en rookt in bed.*

Kox: 'Belangrijke voorwaarde voor het voortbestaan van de euro en het herstel van de crisis is dat onderkend wordt waar de huidige crisis precies over gaat. Wel, deze crisis gaat niet over staatsschulden van landen, maar over de ongecontroleerde macht van de financiële markten. Als we dat niet onderkennen, dan blijft de hele eurozone de speeltuin van de speculanten. Het is nu aan de politiek om aan die situatie een einde te maken.'

en unie al werden ingevoerd, terwijl van economische en politieke integratie in de EU nog nauwelijks sprake was. En dáár voelen de meeste mensen nou juist niets voor', zegt Kox refererend aan het enige moment waarop de Nederlandse bevolking wél iets werd gevraagd over verdere Europese éénwording: het referendum over de Europese Grondwet in 2005.

De euro had volgens Kox dus pas ingevoerd mogen worden als slotakkoord van een brede Europese integratie die over voldoende draagvlak zou beschikken. 'De hamvraag is uiteindelijk niet of de euro gered wordt of niet. Waar het nu écht om gaat is de bescherming van de economie en de sociale voorzieningen. En dat is moeilijk als ze afhankelijk blijven van de financiële markten.'

tekst Rob Janssen

ALS DE POLITIEK ZICH ONDERWERPT AAN DE ECONOMIE, KUN JE DE POLITIEK WEL OPHEFFEN

Hij is voor twee jaar benoemd tot Denker des Vaderlands. In zijn werk verbindt hij filosofie aan actuele onderwerpen. Al tientallen jaren bemoeit emeritus hoogleraar Hans Achterhuis zich met de publieke zaak. 'Wie schrijft als filosoof, schrijf persoonlijk of schrijf niet', is zijn lijfspreuk. Maar hoe doe je dat?

Het moet windkracht 9 zijn, zware regenval teistert de straten. Zijn schriftelijke routebeschrijving helpt me niet. Een man die ik vraag me de weg te wijzen, weet het ook niet. Ik waag er een telefoontje aan en onmiddellijk biedt hij bereidwillig aan me tegemoet te lopen. Even later zit ik in zijn mooie appartement in het voormalige academisch ziekenhuis aan een lange tafel met koffie voor mijn neus. We kijken uit op zo'n mooie, lommerrijke laan zoals Utrecht die meerdere heeft.

- › **Wat maakt een filosoof tot filosoof?**
'Ik houd me vooral bezig met sociale filosofie, ethiek. En voor mij is filosofie vooral het zoeken naar achtergronden en verbanden. Hoe zit dat in elkaar? Hoe valt dit of dat te begrijpen? Het begint altijd met die vragen.'
- › **Maar zijn we dan niet allemaal een beetje filosoof?**
'Ja, ja, zonder meer. Het is meer een houding. Iedereen kan filosoferen.'
- › **Een filosoof is – vertaald uit het Grieks – vriend van de wijsheid?**
'Klopt.'
- › **Heb je je altijd filosoof genoemd?**
'Nee, ik ben van oorsprong theoloog, maar al heel snel naar de filosofie overgegaan. Dat

gebeurde toen ik mijn proefschrift schreef over Camus.'

- › **Je schrijft aan het begin van je boek *Met alle geweld*: 'Van de filosoof mag verwacht worden dat hij de gevaarlijke punten in het landschap waar de bliksem onvermijdelijk een keer zal inslaan, lokaliseert en zo mogelijk beveiligt.'**
Waar gaat de bliksem onvermijdelijk inslaan?
'Dat is niet zo heel moeilijk vast te stellen: de kredietcrisis. We zitten er nu middenin in en het zal een langdurig verschijnsel blijken te zijn.'
- › **En als je met een meer sociologische blik naar de moderne samenleving kijkt?**
'Wereldwijd komen er onvermijdelijk botsingen door grondstoffen- en energietekorten. In ons land, denk ik, hoop ik, dat er een kentering komt in de trend van steeds meer individualisering. In de gedachten van mensen mag het ieder-voor-zich dan nog wel dominant lijken, toch zie ik ook overal mensen als groepen optrekken: in buurten, in verenigingen, enzovoorts. Als dat van boven, van onderen én ideologisch verder aangewakkerd zou worden, ben ik ervan overtuigd dat die kentering er komt. Ik heb het gezien op de universiteit waar ik werkte. Ondanks de bezuinigingen en de verslech-

teringen hielden de collega's elkaar scherp om er het beste van te maken voor de universiteit en de studenten.'

- › **Toch heb ik ook mensen in cynisme zien vervallen, vooral als het over de politiek gaat.**
'Oh ja, als het over de politiek gaat wel.'
- › **We gaan even een paar begrippen langs. Wat is hoop?**
'Ik heb niet zo veel met hoop. Dat stamt nog uit mijn theologietijd. Ik hoopte niet op wat er hoog in de lucht zou zijn, de hemel. Hoop in de zin van ergens naartoe werken in de hoop het doel te bereiken spreekt me wel aan. Dat is dus heel iets anders dan verwachting, want dan blijf je achterover in je stoel hangen.'
- › **Kunnen we zonder?**
'Als het over maatschappelijke vragen gaat niet. Zoals Camus zei: 'Individueel kan ik leven zonder hoop, maar denkend aan de strijd tegen de bezetter (de Duitsers in Frankrijk gedurende de Tweede Wereldoorlog, jm) hebben we hoop nodig.' Om gezamenlijk iets te bewerkstelligen heb je gezamenlijke hoop nodig.'
- › **Wat is een ideaal?**
'Dat zijn niet al te ver uitgewerkte ideeën

over hoe het anders zou kunnen. Bijvoorbeeld: het ideaal van gelijkheid.’

› **Menselijke waardigheid?**

‘Ja.’

› **Als ik je goed heb begrepen is je waarschuwing: Pas op met al te gedetailleerde concretisering van die idealen voor de middellange termijn. Pas op met utopieën.**

‘Klopt. Ik ben over ‘de utopie’ gaan schrijven – ergens in de jaren negentig – omdat ik dacht: wat is er toch in de jaren zestig misgegaan? Ik vermoedde dat het iets met utopisch denken te maken had. Toen ben ik utopieën door de eeuwen heen gaan onderzoeken, te beginnen bij Thomas More. Ik kwam er al snel achter dat je bij sommigen een gevoelige snaar raakt wanneer je wijst op de nadelen van een utopie.’

› **Wij hebben ons beiden in de jaren zeventig ook schuldig gemaakt aan utopisch denken toen we te lang positief waren over de gang van zaken in China.**

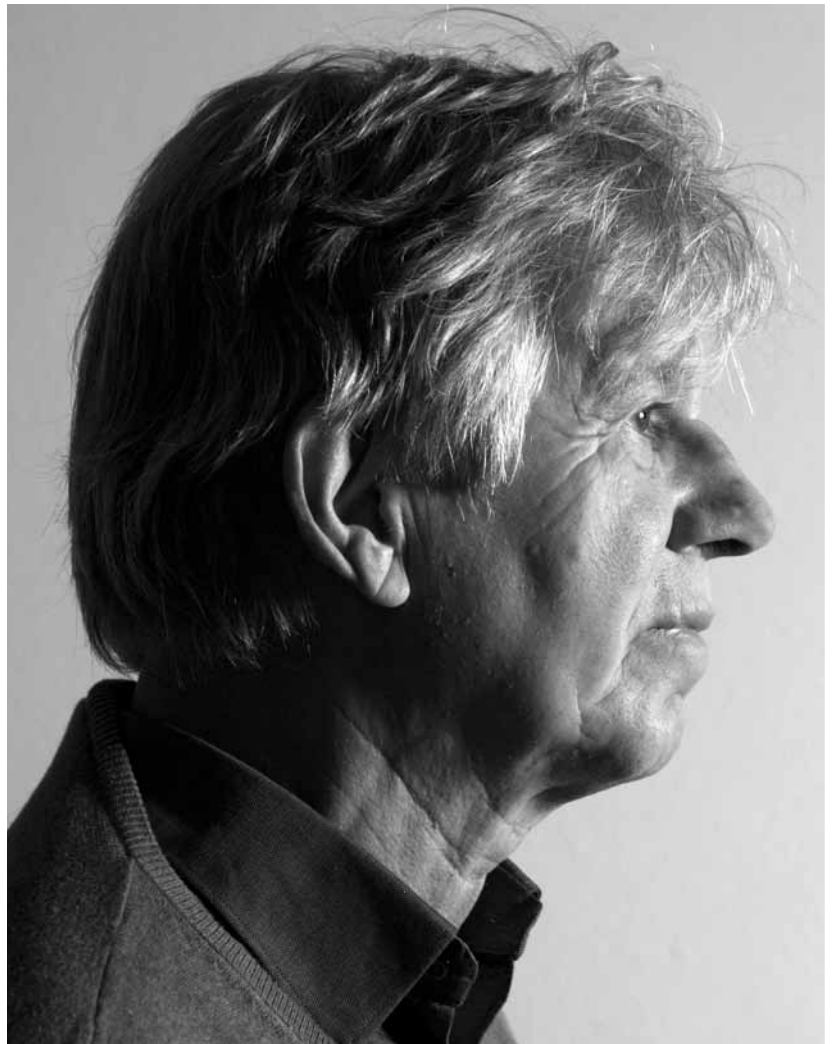
‘Lange tijd hebben velen – wij dus ook – gedacht een utopie buiten ons land nodig te hebben. En dat heeft het zicht op de werkelijkheid vertroebeld. Gelukkig hebben de meesten halverwege de jaren zeventig die fout ingezien. Al waren er ook mensen die boos werden als je kritische opmerkingen maakte over die gerealiseerde utopieën. Want, je weet wel: Er moest toch ergens een voorbeeld zijn. Albanië, China, Cuba, maakt niet uit, als er maar ergens iets is om in te geloven.’

› **Maar hebben we nu wel of niet een utopie nodig?**

‘Inderdaad, ik ben daar dubbel over. Want ik kan mij niet voorstellen dat arbeiders in de negentiende eeuw zoveel strijd hadden kunnen leveren – met zoveel offers – als ze geen utopie hadden gehad. Pas toen de utopie werkelijkheid werd zag men wat de gevaarlijke kanten ervan waren. Anderzijds kon de arbeidersbeweging in die tijd dus niet bestaan zonder een utopie. Marx’ ideeën moesten een bepaalde uitwerking krijgen om echt wervend te kunnen zijn.’

› **Maar is het niet de armoede van deze tijd dat er geen wenkend perspectief meer lijkt te zijn.**

‘Ik geef er de voorkeur aan te spreken in termen van idealen wanneer ik het heb over een wenkend perspectief. Als Martin Luther King het heeft over ‘I have a dream’, dan is dat een wenkend perspectief, maar geen utopie. Hij spreekt in die beroemde speech over algemene idealen en blijft weg van een

‘Alan Greenspan was een gelovige die de feiten niet toeliet’

concrete invulling. Hij formuleert de idealen waaraan de politicus in het hier en nu zijn beslissingen kan toetsen.’

› **Utopieën worden vaak in verband gebracht met links, maar de gedachte achter het neoliberalisme is toch eigenlijk ook een utopie. Greenspan, de baas van de Amerikaanse centrale bank, zei dat hij ‘geschokt’ was over de uitkomst van dat waar hij tientallen jaren fel pleitbezorger van was geweest.**

‘Voor al die mannen als Greenspan is Ayn Rand de inspiratiebron. Deze dame beschrijft in haar roman Atlas Shrugged de neoliberale utopie, het superkapitalisme. Het boek is richtinggevend voor de stroming van rechtse idealisten, de Chicago School. Het zijn deze mensen die na de coup van Pinochet in Chili hem hielpen een neoliberaal systeem op te zetten in dat land.’

› **Hoe kwam het dat je de neoliberale**

utopie pas laat als zodanig herkende?

‘Ik zag te weinig van wat er gebeurde. Deels omdat ik een afkeer heb van defensief verzet, en deels vanwege de gedachte: als zoveel economen zeggen dat het goed is dan zal dat ook wel zo zijn. Wat natuurlijk onzin is.’

› **Toch een rare bekentenis van een filosoof.**

‘Klopt, in theorie, maar de praktijk is toch vaak anders.’

› **Wanneer was het moment dat je inzag dat de neoliberale ideologie faalde?**

‘Dat was toen Greenspan van zijn geloof viel. Ik had toen net ook zijn autobiografie gelezen. In dat boek las ik hoe hij enerzijds wel allerlei dingen constateert die misgaan, maar anderzijds blijft bij bezwaren: blij geloven in de vrije markt. Elk overheidsingrijpen maakt de zaak alleen maar erger. Hij was een gelovige die de feiten niet toeliet.’

‘Vroeger had je een brede linkse consensus, nu is er sprake van een rechtse hegemonie’

Het is precies zoals met Hayek die terugkwam uit Chili en Sartre die terugkwam uit Moskou: ‘Ik heb nog nooit zulke gelukkige mensen gezien.’ Het neoliberalisme is zo geleidelijk ingevoerd, dat je blind bent voor de samenhang en de gevolgen. Let wel: we hadden hier ook niet een Reagan of Thatcher.’

› **Nou, ook hier werd het neoliberalisme in de jaren tachtig geïntroduceerd. De jaren tachtig waarin we begonnen te spreken over de BV Nederland. En vanaf 1994 brak de paarse periode aan.**

‘Zeker. Maar het is zo lastig om een links geluid te laten horen terwijl het maatschappelijk vertoog gewoon rechts en neoliberal is. Vroeger had je een brede linkse consensus waaraan ook door rechtse mensen werd meegedaan. Nu is er sprake van een rechtse hegemonie.’

› **Wat zegt het dat de hedendaagse mens vóór alles steeds moet informeren naar de gemoedstoestand van de financiële markten?**

‘Nou ja, dat zegt dat wij de economie alles hebben laten overheersen.’

› **Minister De Jager zegt in Buitenhof: ‘Ja, dat willen de financiële markten.’**

‘Vreselijk. Dit is toch gewoon Marx. We leven niet voor niks in een systeem dat we kapitalisme noemen. Het kapitaal is dan ook de bovenliggende partij.’

› **Maar we leven in de 21ste eeuw. Dit is toch van de zotte. Wat is het telefoonnummer van die financiële markten?**

‘Het kapitaal, de financiële markten hebben de macht. En als ondernemer moet je daar naar luisteren. Dat is het systeem. Die markten zijn nodig. De vraag is hoe krijg je ze in de greep. Dat probeert die club van

Wijffels (*sustainable finance lab*, jm) nu uit te zoeken. Van de andere kant, we weten al wel wat er moet gebeuren. Daar zijn veel voorstellen voor gedaan. Maar het gebeurt niet.’

› **Je schreef eerder: ‘De politiek is de afgelopen twintig jaar de dienstmaagd van de economie geweest.’**

‘Toen de euro werd ingevoerd gebeurde dat uit economisch oogpunt. Het gevolg is dat er geen politieke besluiten meer worden genomen. Er wordt alleen nog maar gekeken naar wat er goed is voor de markt.’

› **Wat is de politiek meer dan de economie alleen?**

‘De politiek gaat uit van bepaalde idealen, ideeën en opvattingen over de samenleving. De politiek neemt beslissingen over hoe we samenleven ondanks dat we allemaal van elkaar verschillende individuen zijn. Als de politiek zich onderwerpt aan de economie, kun je de politiek wel opheffen.’

› **Vind je dat idealen in de Nederlandse politiek expliciet genoeg verwoord worden?**

‘Nee. Veel minder dan bijvoorbeeld in Vlaanderen en hier veertig jaar geleden.’

› **Wat zegt dat?**

‘Hier heerst nu enkel het pragmatisme waardoor partijen en politici niet meer van elkaar te onderscheiden zijn en de wil van de markt wet is geworden. Politiek bedrijven gebeurt nog slechts op de vierkante millimeter.’

› **Hoe komt het dat het Rijnlandse model – met duidelijke voordelen én successen – het toch heeft afgelegd tegen het Angelsaksische model?**

‘Hoewel wij helemaal geen utopisch volkje zijn, zijn wij toch in de utopie van de grote broer aan de andere kant van de oceaan gaan geloven. Heel typerend is de vertaling van de titel van de autobiografie van Alan Greenspan *Adventures in a new world*. Hier prijkt op de kaft: Leven in dienst van de economie. Dat is heel braaf, maar doet totaal geen recht aan het utopische geloof van Greenspan. Ik denk dat we gewoon mee hebben willen doen aan die utopie. Komt bij dat we hier eind jaren zeventig natuurlijk ook wel problemen kenden. We dachten die te kunnen oplossen door het overnemen van die *new world*.’

› **Heeft het ook met gemakzucht te maken, intellectueel en sociaal?**

‘Er was natuurlijk ook veel bereikt. Daarom dacht men dat ieder-voor-zich moet kun-

Hans Achterhuis is geboren in 1942. Na zijn theologiestudie besluit hij over te stappen naar filosofie. Na verbonden te zijn geweest aan de universiteiten van Amsterdam en Wageningen was hij vanaf 1990 tot 2007 als hoogleraar filosofie werkzaam op de universiteit Twente. In 2011 benoemt het Filosofie Magazine hem tot 'Denker des Vaderlands' en duikt hij overal op om actuele gebeurtenissen te duiden door ze in historisch perspectief te zetten en er context aan te geven. Achterhuis heeft veel publicaties op zijn naam staan die de tongen hebben losgemaakt. In chronologische volgorde: *Filosofen van de derde wereld*, *De markt van welzijn en geluk*, *Het rijk van de schaarste*, *Natuur tussen mythe en techniek*, *De erfenis van de utopie*, *Politiek van goede bedoelingen*, *Met alle geweld*, en in 2010 *De utopie van de vrije markt*. Achterhuis ontving in 2003 de Pierre Bayle Prijs en in 2009 de Socrates Wisselbeker voor het boek *Met alle geweld*.

nen. Misschien is het ook wel de teleurstelling geweest over wat de jaren zestig en zeventig hebben voortgebracht. Maar het blijft, ook terugkijkend, moeilijk te verklaren. Veel is ons gewoon door de vingers geglipt.'

› **Wat zien we nu – heden ten dage – over het hoofd?**

'Ik vind het goed hoe jullie bij de SP terugkijken op dit soort zaken en je steeds blijven afvragen hoe zit het in elkaar, hoe heeft het zover kunnen komen, en wat valt ervan te leren? Anderen zeggen te snel: Laten we niet meer naar het verleden kijken, want we moeten nu zaken oplossen voor de toekomst. Maar we kunnen heden en toekomst niet begrijpen wanneer we ons niet met het verleden willen bezighouden.'

› **Wat is er nu gaande waarvan we over twintig jaar zullen zeggen: Hadden we het toen maar geweten?**

'Ik denk dat we nu de aard en duur van deze crisis onderschatten. Ik denk dat het nog zeker een decennium zal gaan duren. Steeds weer zeggen de regeringsleiders: Nu is het opgelost. Maar we zien elke keer weer dat

het niet is opgelost. Het tweede dat onderschat wordt is de duurzaamheids crisis die eraan komt, en die het gelijk van de Club van Rome laat zien. Ik doel op het grondstoffen tekort, en de energie- en klimaatproblemen. Dat komt allemaal bij elkaar. Zeker nu ook steeds meer Derde Wereldlanden als China, India en Brazilië de weg omhoog gevonden hebben. Want waarom zouden de mensen daar niet mogen bezitten en consumeren wat wij allemaal al lang hebben? Maar het zal funest uitpakken voor de aarde. Het kan niet. En ik zou bij god niet weten hoe we eruit moeten komen.'

› **Denk je niet dat dit soort problemen slechts kunnen worden opgelost als eerst gezorgd wordt voor meer mondiale gelijkheid als het om welvaart gaat?**

'Dat is de grote vraag: Hoe stellen we dat politiek aan de orde? We zitten allemaal vast in de gedachte van steeds harder vooruit rennen. Stoppen met groeien is vreselijk, maar we zullen wel moeten. Het klinkt heel moralistisch, maar als we elkaar blijven opjagen dan zal eens de wal het schip keren.'

› **Hoe verklaar je dat ondanks de mislukking van de neoliberale doctrine het merendeel van de regeringen in Europa bestaat uit conservatieven die nog steeds de verwerkelijking van die utopie nastreven?**

'Ik verwijt dat links. Er wordt te weinig in scherpe bewoordingen gezegd wat er aan de hand is. Waarom laat Job Cohen zich door Mark Rutte vertellen dat hij het niet moet hebben over de oorzaken van de crisis maar over de oplossing ervan?'

› **Je pleit voor meer politieke moed?**

'Zonder meer. En het is ook zo dat mensen van rechts geloven dat ze de financiën op orde zullen brengen. Hun verhaal klinkt vertrouwd. Hetzelfde heb je gezien tijdens de crisis tussen de twee wereldoorlogen.'

› **Maar hoe kan het dan dat we in de decennia direct na de Tweede Wereldoorlog een soort sociaal-democratische consensus hadden, en dat nu de PvdA bijvoorbeeld al vijfentwintig jaar in haar schulp zit?**

'Voor mijn gevoel komt dat door onzekerheid over die economische kwesties. Bijna alle economen, ook die van de PvdA, zijn ook gaan geloven in die neoliberale receptuur. Maar ook door gebrek aan moed, zeker. Een politicus moet naar de mensen luisteren, natuurlijk, maar moet ook aangeven hoe het verder moet en waarom, ook als dat tegen de tijdgeest ingaat. Dat gebeurt veel te weinig.'

› **Ik citeer uit je boek *Politiek van goede bedoelingen*: 'Wie de slachtoffers centraal stelt zonder naar de politieke context te kijken, kan wel eens meer slachtoffers maken dan helpen.' De *Moralpolitik* die het wint van de *Realpolitik*. Hoe vaak komt dit voor?**

'Waanzinnig vaak, helaas. Neem Uruzgan. Ik heb daar met Dick Berlijn (generaal buiten dienst, jm) over gediscussieerd. Die was razend. Terwijl ik alle respect heb voor zijn soldaten; daar kom ik helemaal niet aan. Maar ik heb wel kritiek op de doeleinden. Zijn stelling was: Ik kan mijn kinderen niet recht in de ogen kijken als we niets doen in Afghanistan. Hij zei dat toen al duidelijk was dat we daar niet langer dan vier jaar zouden blijven. Ja, hallo. Het is verschrikkelijk. Het land is mede door onze militaire bemoeienis totaal onleefbaar geworden.'

› **Aad van den Heuvel is voor Brandpunt teruggeweest naar Biafra waar hij in de jaren zestig reportages maakte over de burgeroorlog en de ellende als gevolg daarvan voor de mensen. Hij schetst het volgende dilemma: We zien ellende, we trekken onze portemonnaie en moeten naderhand vaststellen dat die medemenselijkheid uiteindelijk heeft geleid tot een verlenging van de oorlog met één jaar.**

'Het is zo verschrikkelijk moeilijk. Je wilt wat doen. Dat is dan ook altijd de kreet, je zag dat ook bij de oorlog in Joegoslavië: We moeten wat doen! Ik ben absoluut geen cynicus, integendeel, ik voel me juist heel erg betrokken, maar je mag in zo'n situatie blijkbaar nooit de vraag stellen: Is het wel effectief wat we doen? Kijk nou naar dat recent verschenen rapport van Artsen zonder Grenzen waarin ze zelf toegeven dat ze vaak zijn uitgerukt zonder dat ze nodig waren. Maar er was ergens een ramp en de reflex was: erop af!'

› **Diegenen die links verwijten nog te geloven in de maakbaarheid van de samenleving, geloven zelf niet zelden in de maakbaarheid van de democratie, bijvoorbeeld in Irak en Afghanistan. 'Het belangrijkste kenmerk van utopisch denken is de maakbaarheidsgedachte. Dit is de blauwdruk en zo gaan we het doen.'**

› **Dat moet ook de leidende idee geweest zijn bij de regeringsleiders die in 1992 het Verdrag van Maastricht ondertekenden. We gaan Europa 'maken' met de euro als hefboom.**

'Er is helemaal niet geprobeerd om de Europese gedachte bij de kiezers te laten landen. Het is altijd een project gebleven van de

elite. Mensen voelden en voelen zich niet verbonden met Europa. Komt bij: het is een neoliberal marktproject. Daarom was ik bij het referendum in 2005 ook tegen de Europese Grondwet. Toch ben ik ook ambivalent over de natiestaat. Het is een betrekkelijk nieuwe uitvinding die een aantal keren tot grote rampen heeft geleid. Anderzijds voel ik me wel degelijk Nederlander.'

› **Voormalig premier van België, Guy Verhofstadt zegt dat we een keus hebben. Of vergaande Europese integratie, of nieuw nationalisme, en we weten waar dat toe geleid heeft. Is dat een reële keus?**

'Mijn vrouw en ik hebben een paar jaar in Straatsburg gewoond, en daar hebben we kunnen vaststellen hoe er door Duitsers en Fransen over en weer over elkaar gedacht en gesproken wordt.'

› **Maar daar in de Elzas ligt ook wel een bijzonder stukje geschiedenis.**

'Zeker. Maar kijk dan naar hoe er aan de vooravond van de Eerste Wereldoorlog op scholen over elkaar gesproken werd.'

› **Allemaal waar. Maar dat is toch iets anders dan te stellen dat de natiestaat nog steeds de drager is van de democratie, de sociale zekerheid en de rechtszekerheid, en daarom nog niet afgeschreven moet worden.**

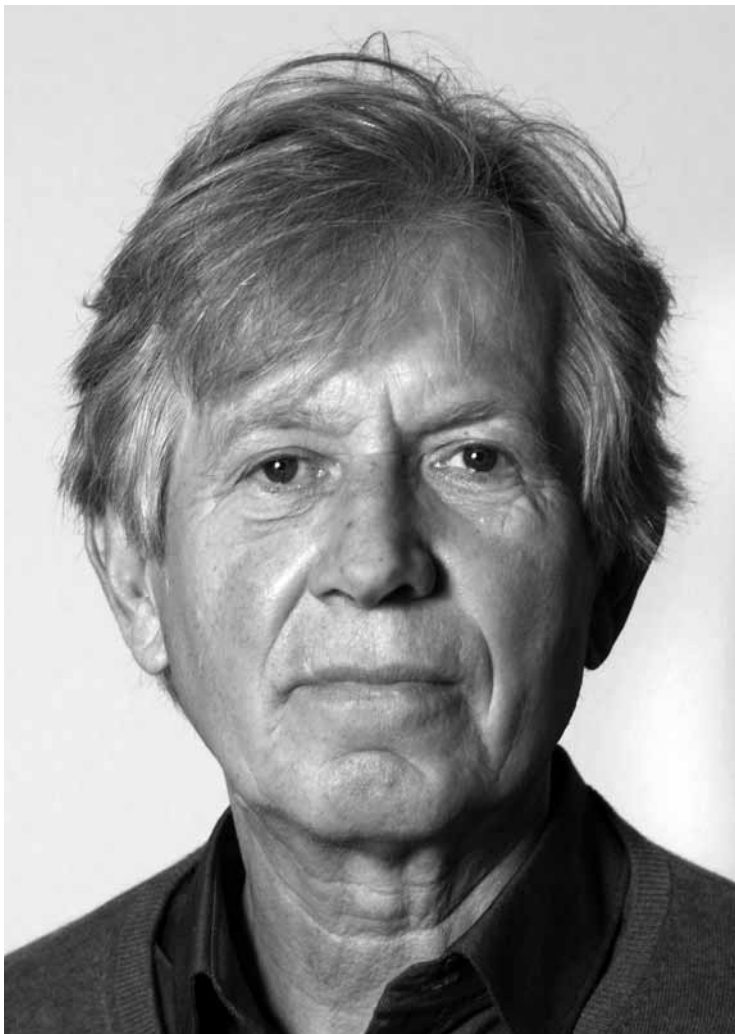
'Maar anderzijds. Wie had gedacht dat het in Joegoslavië zo uit de hand kon lopen? Toch gebeurde het. Ik zeg niet dat dit onze toekomst in Europa is, maar ik zie wel allerlei spanningen opkomen.'

› **Maar zijn die spanningen niet juist te wijten aan mensen als Verhofstadt die de Europese integratie geforceerd snel willen doorvoeren zónder dat ze draagvlak hebben onder de bevolking?**

'Dat klopt. Maar daar geldt mijn verwijt aan de politiek dat men te weinig gedaan heeft om het draagvlak onder de bevolking te vergroten. Al beweer ik ook niet dat ik zeker weet dat dat dan gelukt zou zijn. Ik ben pas in Griekenland geweest, en ik weet dat het vreselijk is wat daar gebeurt. Hoe we nu verder moeten, het is mij een raadsel.'

› **Nou ja, als je Europa nu vergelijkt met de situatie in 1945, dan zijn we nu toch wel een stuk beter af. Frankrijk en Duitsland zitten nu aan tafel in plaats van dat ze hun belangen op het slagveld verdedigen.**

'Dat is waar. Maar hoe het nu verder moet, ik weet het niet. Wat mij betreft had die euro er niet hoeven komen, en hadden we rustig kunnen verder bouwen aan samen-

'We kunnen heden en toekomst niet begrijpen wanneer we ons niet met verleden willen bezighouden.'

werking in Europa. Het gaat me wel aan het hart want ik ben wel een Europeaan. Ik heb aardig wat van de wereld gezien maar hier voel ik me thuis.'

› **Wat is in jouw ogen de toekomst van de democratie in Europa?**

'Het ligt er veel aan wat de mensen ervan maken. Maar als we het laten lopen dan zullen de technocraten het overnemen. Kijk naar wat er in Griekenland en Italië is gebeurd. De financiële markten kregen de nieuwe regeringen die ze wilden, zonder dat het volk er nog aan te pas kwam.'

› **Een van de thema's in je werk is de techniek in relatie tot de samenleving. Je spreekt onder andere over de menselijke technootop in plaats van biotoop.**

'Ja, omdat we eigenlijk geen natuurlijke omgeving meer hebben. Alles om ons heen is 'cultureel', zelfs de natuur is door ons

aangelegd. We zullen ons dus altijd moet verhouden tot de techniek. Erover nadenken, wat willen we ermee. Het is niet productief om ons tegen techniek te verzetten en terug te willen naar de natuur. We zijn met de techniek vergroeid. Hij is er en zal er altijd blijven en zich verder ontwikkelen.'

› **Welk technologische inzicht zal onze wereld de komende vijftig jaar het meest veranderen?**

'Het meest revolutionair zijn, denk ik, de ontwikkelingen waarbij technieken aan het lichaam gekoppeld worden. De nanotechnologie biedt ongekende mogelijkheden, vooral bij ziektebestrijding. Maar we gaan geen nieuwe mens maken. Zo ver komt het niet, hoop ik.'

tekst Jan Marijnissen
foto's Suzanne van de Kerk

> ACTIE-WERKHANDSCHOENEN GAAN NAAR SIERRA LEONE

Jan Marijnissen heeft vlak voor kerst een bijzondere schenking aan de Stichting Gered Gereedschap in Amsterdam gedaan. De SP-voorzitter overhandigde 126.732 werkhandschoenen die waren ingezameld voor de 'Armoede werkt niet'-manifestatie eerder in december. Werknemer George Harisson nam ze in ontvangst.

Gered Gereedschap is een vrijwilligersorganisatie die gereedschap en geld inzamelt voor ontwikkelingslanden in Afrika, Azië en Latijns-Amerika. Spullen worden in Nederland opgeknapt en vervolgens aan startende ondernemers geschonken. Met de werkhandschoenen wil Gered Gereedschap bijdragen aan de veiligheid van arbeiders in Sierra Leone.

De handschoenen die de SP kwam brengen werden met plezier in ontvangst genomen. Marijnissen: 'Zo stellen we mensen in staat vooruit te komen, op eigen kracht. Ik zou wensen dat Gered Gereedschap zo'n succes wordt dat iedere werker

George Harisson van Gered Gereedschap ontvangt de handschoenen van Jan Marijnissen.

kan beschikken over goed en veilig gereedschap zodat de productiviteit

omhoog gaat en welvaart binnen ieders handbereik komt.'

foto Sander van Oorspronk

foto Lieke Smits

> STOP DE OPHOKPLICHT 2011

De regering wil de 1040-urennorm opnieuw invoeren. 'Het is bizar dat minister Van Bijsterveldt buigt voor het PVV-plan om de 1040-urennorm opnieuw in te voeren. Leerlingen zullen weer zinloze lessen krijgen zonder leraar. Bovendien is er totaal geen draagvlak, aangezien leerlingen, leraren, bestuurders en vakbonden tegen de wet zijn,' aldus SP-Tweede Kamerlid Jasper van Dijk op

de scholierendemonstratie op 21 december tegen herinvoering van de beruchte 1040-urennorm. Enkele duizenden leerlingen protesteerden op het Museumplein in Amsterdam. Op 9 en 26 januari zijn er nieuwe acties vanuit de vakbonden georganiseerd om te voorkomen dat de Eerste Kamer nog akkoord gaat met dit, volgens Van Dijk, 'broddelwerk'.

> GRAAIENDE JEUGDZORGBESTUURDERS

Een derde van de bestuurders in de Nederlandse jeugdzorg blijkt meer te verdienen dan de minister-president, dat blijkt uit onderzoek van SP-Tweede Kamerlid Nine Kooiman (foto). 'Ik vind het onbegrijpelijk dat bestuurders 4,4 keer zoveel verdienen als hulpverleners en bonussen ontvangen terwijl er kinderen op de wachtlijst staan.' Tot ergernis van Kooiman zijn bovendien lang niet alle gegevens openbaar. 'In de rest van de zorg moeten deze gegevens wel openbaar gemaakt worden. Nu is onduidelijk of bestuurders een bonus ontvangen of een auto van de zaak hebben. De jeugdzorg wordt betaald met publiek geld, dus moet voor iedereen inzichtelijk zijn waar dat geld aan uitgegeven wordt.'

VROEG OF LAAT DE AFBRAAK VAN SOCIALE HUISVESTING

Maart 1995 – Toenmalig SP-Tweede Kamerlid Remi Poppe neemt het woord in de Tweede Kamer: 'Mijnheer de voorzitter! Na een bijzondere en ook spannende verkiezingsavond behandelen wij vandaag een bijzonder wetsvoorstel. Het wetsvoorstel Balansverkortings geldelijke steun volkshuisvesting betekent namelijk in feite het einde van de sociale huisvesting in Nederland. De rijksoverheid trekt de handen af van de volkshuisvesting. Dat is een breuk in de geschiedenis van de volkshuisvesting in Nederland die haar weerga niet kent.(...) De SP is van mening dat met dit wetsvoorstel het Rijk, de overheid, de volkshuisvesting overlaat aan de grillen van de markt, waar begrippen als 'sociaal' en 'solidariteit' geen enkele rol spelen, zoals de meesten van ons weten. De gevolgen van het wetsvoorstel zullen voor de huishoudens die op een huurwoning zijn aangewezen, verstrekkend en dramatisch zijn.'

Januari 2012 – Sinds de invoering zijn ruim 400.000 naoorlogse sociale huurwoningen gesloopt. Meestal werden deze vervangen door dure koopwoningen, over het algemeen uit puur bedrijfseconomische

foto archief SP

overwegingen. De wachttijden voor een sociale huurwoning voor jonge starters is nu gemiddeld vijftien jaar, in sommige steden zelfs meer dan achttien jaar. De vorige regering is vennootschapsbelasting gaan innen van de woningcorporaties zonder winst-oogmerk. Directeuren van die corporaties gingen al snel over op 'marktconforme' salarissen. Eenvijfde van de directeuren van de 450 woningcorporaties in Nederland verdient fors meer dan de balkenendenorm. Dat bleek uit een salarislijst van het ministerie van VROM.

Uit de lijst blijkt dat 95 directeuren flink boven de balkenendenorm zitten. De directeur van woningcorporatie Vestia in Rotterdam verdient het meest: bijna 450.000 euro. Daarna komt het hoofd van Woonzorg, eveneens in Rotterdam, en Centrada in Lelystad. Het salaris van de premier is

171.000 euro per jaar. De directeur van Rochdale reed rond in een Maserati en handelde op dubieuze wijze in woningen en grond. Rochdale eist in februari 2011 6 miljoen terug van zijn inmiddels ex-directeur. Woonbron ging voor miljoenen het schip in met het schip SS Rotterdam. Bestuurders van woningcorporaties hebben de afgelopen zes jaar bijna 30 miljoen euro in eigen zak gestoken. De schade door onverantwoord gedrag van directies loopt in die periode bij zeven corporaties op tot meer dan 300 miljoen.

Het nieuwste voorstel is om corporaties te verplichten om 75 procent van hun sociale huurwoningen aan de huurders te koop aan te bieden. Daarmee zal de sociale huursector definitief naar de knoppen gaan. Alleen zeer armen zullen nog een slechte huurwoning kunnen bemachtigen. De slechtste sociale huurwoningen blijven over en staan straks alleen nog in arme wijken. Jonge starters zullen tot hun dertigste of langer bij pa en ma moeten blijven wonen.

Het is niet altijd fijn om vroeg of laat gelijk te krijgen.

De SP is er vaak vroeg bij om gevolgen van beleid te voorzien en problemen te signaleren. Vroeg of laat komen andere partijen in de Tweede Kamer er achter dat onze analyse klopte.

> ONDERGRONDS KERNAFVAL

De Europese Unie heeft de lidstaten verplicht kernafval zelf op te slaan. In Nederland kan dat maar op één manier: in diepe, zogenoemde Boomse kleilagen. Onder het Gelderse Westervoort ligt ook zo'n kleilaag, waardoor de regering daar mogelijk ondergronds kernafval wil opslaan. Bert Brood van de lokale SP-afdeling: 'Kernafval moet 240.000 jaar opgeslagen worden voordat het veilig is, niemand kan voorspellen wat de bodem gaat doen in zo'n lange tijd. Dat risico is onacceptabel, toch hebben CDA, D66 en VVD niet ingestemd met onze motie tegen ondergronds kernafval in Westervoort. Onbegrijpelijk want in andere gemeentes in de Liemers steunen ze het wel. We voeren daarom nu actie met een petitie.'

Kijk op de website www.wineenmegaton.nl of er mogelijk ook kernafval in jouw omgeving opgeslagen gaat worden.

> BINNENGEHAALD

De SP haalt voortdurend grote en kleine successen binnen. Een paar uit de laatste dagen van 2011:

- **Steun voor ouderinitiatieven behouden** SP-Kamerlid Sadet Karabulut kreeg steun voor haar voorstel om ouderinitiatieven te blijven steunen; dat zijn initiatieven door ouders voor het mengen van scholen. Betrokken ouders, scholen en gemeenten kunnen blijven rekenen op ondersteuning om schooluitval en taalachterstanden aan te pakken.
- **5 miljoen extra voor noodhulp** Door drie aangenomen voorstellen van SP-Kamerlid Ewout Irrgang komt ruim 5 miljoen euro extra beschikbaar voor noodhulp aan de vluchtelingenorganisatie UNHCR.
- **Niet onnodig rondrijden met mest** SP-Kamerlid Henk van Gerven stelde voor dat veehouders niet meer verplicht zijn mest naar mestverwerkingsinstallatie te brengen. Het voorstel kreeg steun; de veehouders mogen het nu zelf afzetten binnen een straal van 30 kilometer, bijvoorbeeld om het land van een

buurman te bemesten.

- **Betere positie veteranen** De Eerste Kamer heeft unaniem met de initiatiefwet veteranen ingestemd. Deze wet - die er na jarenlang voorbereidend werk van onder andere oud-SP-Kamerlid Remi Poppe kwam - verbetert de positie van veteranen nadat ze van hun missie terug komen. Zo krijgen veteranen onder andere betere toegang tot goede zorg bij lichamelijke en psychische klachten.
- **Onafhankelijke wetenschap** De Tweede Kamer steunde de motie van SP'er Jasper van Dijk, waardoor universiteiten de 'Verklaring van onafhankelijke wetenschap' van de Koninklijke Akademie van Wetenschappen (KNAW) moeten hanteren. In deze Verklaring staan regels omtrent onafhankelijkheid en transparantie van onderzoek.
- **Geen censuur universiteitsbladen** Ook de motie van van Dijk dat universiteitsbestuurders geen censuur mogen plegen op publicaties van universiteitsbladen, kreeg een meerderheid.

> SP-STATENLID WIL FRISSE ENERGIE- DIRECTEUR WORDEN

foto Twitter, Jeroen van Dijen

De plannen voor een nieuwe kerncentrale in Borssele zijn uitgesteld. Peter Boerma, directeur van energiebedrijf Delta, maakte daarop bekend dat hij per 1 januari opstapt. Nu heeft SP-Statelid Jeroen van Dijen (foto) zich opgeworpen als kandidaat voor de functie. 'Zeeland heeft behoefte aan een Delta-directeur met visie en die ook echt gelooft in waar hij voor staat. Nu fris aan de slag en inzetten op echt schone energie heeft de toekomst.'

> WINNAAR SPOTPRENT 2011

Op www.sp.nl konden bezoekers in december stemmen op de wat hun betreft beste spotprent. *And the winner is...* Kees Willemen, met meer dan de helft van de stemmen.

illustratie Kees Willemen

foto Bert Immerzeel

Bermrecreëren uit protest.

> VOLKSBOS BEDREIGD

Het oudste protestbos van Nederland, het Volksbos tussen Maassluis en Vlaardingen, wordt bedreigd door de kabinetsplannen voor de Blankenburgtunnel. Oud-SP-Tweede Kamerlid Remi Poppe is voorzitter van Groeiend Verzet, de groep die het planten van het protestbos organiseerde. 'Met achtduizend mensen hebben we negentien jaar geleden zestienduizend bomen geplant om te voorkomen dat er een industriële afvalstort zou komen. Inmiddels is het een algemeen erkend bijzonder natuurgebied geworden, samen met de rietputten, zwemplas, surfplas, en wandel- en fietsroutes. Dat zou allemaal teniet gedaan worden als er een snelweg komt.' Er komt een westelijke oeververbinding bij De Nieuwe Waterweg om de verkeersproblemen rond Rotterdam op te lossen. Minister Schultz van Haegen van Infrastructuur en Milieu koos deze maand voor de Blankenburgtunnel. SP-Tweede Kamerlid Farshad Bashir: 'De Blankenburgtunnel snijdt dwars door het Groene Hart en zal als tolweg door prijsbewuste automobilisten gemeden worden. Daardoor

verergeren de verkeersproblemen op termijn. Volgens ons is de Oranjetunnel aan de zeezijde van de Maeslantkering de enige reële optie. Maar de minister sloop liever tegen de wil van bewoners en vele milieuorganisaties een enorme hoeveelheid natuur. Ze kiest met de portemonnee in plaats van met haar verstand.' Uit protest tegen de plannen hebben zevenhonderd omwonenden al de noodklok geluid, zijn driehonderd actievoerders afgelopen maand gaan 'berm-recreëren' en 'hebben ruim 34.000 mensen de petitie tegen deze plannen getekend. Poppe: 'Met de Blankenburgtunnel gaan we terug naar de jaren zestig, want als je hier straks nog gaat recreëren zit je automatisch in de berm van de snelweg. Gelukkig is de minister nog niet klaar met het plan. Het moet door de Tweede Kamer bevestigd worden en die heeft heel veel kritische vragen gesteld.'

> 'AFSCHAFFING BASISBEURS ONNOZEL'

De regering overweegt om een eind te maken aan de studiefinanciering. SP-Tweede Kamerlid Jasper van Dijk (foto): 'Zonder basisbeurs zullen duizenden jongeren afzien van een hogere opleiding.'

Zeker in tijden van crisis is dat een onnozel voorstel, aangezien toegankelijk onderwijs juist nodig is om jongeren meer kansen te bieden.' Van Dijk gaat er van uit dat het blijft bij deze mislukte proefballon.

> DE IDEEËN VAN DE SP OVER DE EUROCRISIS

CDA- en VVD-politici suggereren graag dat de SP geen oplossingen heeft voor de eurocrisis. SP-Europarlementariër Dennis de Jong maakt zich in zijn weblog boos over die arrogante houding: 'Als in de jaren '90 naar de SP geluisterd was, hadden we nu geen wrakke euro. Waarschijnlijk geven ze opnieuw pas na tien jaar toe hoe goed onze oplossingen waren.'

De SP-ideeën voor de crisis: daadkrachtig optreden op korte termijn en een visie voor de lange termijn. De Jong: 'De Europese Centrale Bank (ECB) moet stoppen met het kat-en-muisspel van nét voldoende staatsleningen opkopen zodat de zaak niet helemaal uit de hand loopt, maar onvoldoende om echt rust te brengen op de financiële markten. De ECB kan een maximumtarief garanderen voor de rentes die lidstaten moeten betalen op hun leningen. De ECB gaat dan automatisch leningen opkopen als de rente hoger dreigt

te worden, waardoor de rente weer daalt. Om niet alleen leningen van zwakke eurolanden op de balans te krijgen, zou de ECB tegelijkertijd betrouwbare leningen van bijvoorbeeld Nederland en Duitsland moeten opkopen. Deze sterkere landen kunnen die rentedaling gebruiken om de economie te stimuleren.'

Op lange termijn moeten de economische verhoudingen binnen de eurozone volgens De Jong meer in balans zijn. 'In het Noorden moet meer geconsumeerd worden en in het Zuiden meer in innovatie geïnvesteerd worden. Alle ondernemers in Nederland klagen over afnemend consumentenvertrouwen, de onrechtvaardige bezuinigingsmaatregelen verergeren dit. Nederland en Duitsland hebben de lonen te laag gehouden waardoor zwakke eurolanden niet binnen Europa kunnen concurreren. Dit recht trekken door de lonen en uitkeringen juist te verhogen heeft een

gunstig effect op de hele eurozone.' De Jong pleit ook voor een andere aanpak van de zwakke eurolanden: 'Landen als Griekenland zijn in wezen failliet en je kunt dus niet anders dan 50 procent of meer van hun schulden kwijtschelden. Dan betalen de speculanten die de crisis hebben veroorzaakt bovendien eindelijk mee aan de oplossing daarvan. Los daarvan moet de corruptie worden aangepakt en moeten de rijken dus ook belasting gaan betalen. Als landen daaraan voldoen, is het ook in het Nederlands belang als weer in die landen geïnvesteerd wordt. Daar zal financiële hulp uit Brussel voor nodig zijn, maar uiteindelijk wordt iedereen er beter van als het fundament onder de euro sterker wordt.'

 [Lees de hele column op sp.nl/9z4ka](http://sp.nl/9z4ka)

> 'NIEUW EU-REFERENDUM'

De stelling van premier Rutte dat Nederland geen nieuwe bevoegdheden overdraagt aan de Europese Unie is lareikoeke volgens SP-Tweede Kamerlid Ewout Irrgang: 'De Europese regeringsleiders vergroten voortdurend buiten hun bevolking om de macht van Brussel. De Nederlandse bevolking moet zich in een referendum of nieuwe verkiezingen uit kunnen spreken over de nieuwe Europese verdra-

gen. Nederland verliest veto's over het permanente noodfonds en de zeggenschap over de eigen begroting wordt fors ingeperkt. Er worden niet alleen automatisch sancties opgelegd wanneer het begrotingstekort meer dan 3 procent is. De landen moeten ook in hun grondwet vastleggen dat de overheidsbegroting altijd een overschot moet kennen of in evenwicht moet zijn. Dat gaat veel verder.' En

waarvoor? De verdragen lossen de eurocrisis niet op volgens Irrgang: 'Ontspoorde overheidsbegrotingen zijn niet de oorzaak maar het gevolg van de crisis en een nieuw verdrag duurt jaren terwijl de eurocrisis nu moet worden opgelost. Er is economische groei nodig om de schulden dragelijk te maken, maar waar komt die groei vandaan als we nog veel meer moeten bezuinigen?'

foto's Bjorn Zock

> BEHOUD SPOEDEISENDE HULP

1 december is de spoedeisende hulp 's avonds en in de weekenden gesloten in het ziekenhuis in Zevenaar. Rijksbezuinigingen. SP-afdelingen uit de Liemers voerden daarom samen SP-Tweede Kamerlid Renske Leijten actie voor de ingang van het ziekenhuis (foto links). Jan Hendriks, fractievoorzitter voor de SP in Zevenaar:

'Het verplegend personeel stond vanaf het balkon te klappen (foto rechts). Per 1 april zal de spoedeisende hulp definitief sluiten. Onverantwoord, want door de vele files hier kun je moeilijk binnen drie kwartier in het Arnhemse ziekenhuis komen, vooral als je uit de wat verder weg gelegen dorpen moet komen.' Er zijn via internet al bijna 1000

handtekeningen opgehaald en de SP gaat ook huis-aan-huis heel Zevenaar langs. 'Alle huisartsen steunen ons en in de gemeenteraad is onze motie unaniem aangenomen. Alle Liemerse gemeentes gaan gezamenlijk in gesprek met het ziekenhuis om de spoedeisende hulp volledig open te houden.'

Voor gezinnen is er een aparte afdeling in het detentiecentrum van Rotterdam. De laatste dagen voor hun uitzetting worden ze daar gedetineerd.

VREEMDELINGENDETENTIE

'OPSLUITEN NIET DE O

Afgelopen maand is door de Tweede Kamer besloten illegaliteit strafbaar te stellen en vreemdelingendetentie tot maximaal achttien maanden mogelijk te maken. SP-Tweede Kamerlid Sharon Gesthuizen bezocht het detentiecentrum in Rotterdam om met eigen ogen te zien wat dit voor mensen betekent.

In opstand

Afgelopen september is door zo'n 60 mensen uit vier afdelingen van het detentiecentrum in Rotterdam bij vliegveld Zestienhoven een *sit-in* actie gehouden. Ze weigerden terug te gaan naar hun cel uit verontwaardiging over hun gevangenschap. 35 van hen hebben gezamenlijk een brief geschreven omdat ze zich belaagd voelen en van hun vrijheid beroofd. Ze zijn niet de enigen die zich verzetten tegen het vreemdelingenbeleid van het kabinet. Ook in Zaandam

worden acties gehouden tegen de vreemdelingendetentie daar in 'de bajesboot' (officiële naam: detentieplatform). Er worden nog iedere maand wakes gehouden bij het cellencomplex op Schiphol-Oost, en zo'n dertig Somalische vluchtelingen hebben een tentenkamp opgeslagen bij het asielzoekerscentrum in Ter Apel omdat ze erkend willen worden in hun mensenrechten. Ze zijn het asielzoekerscentrum uitgezet omdat hun asielverzoeken zijn afgewezen en vrijwillig terug zouden moeten keren naar Somalië.

Dat kan alleen niet omdat het er te gevaarlijk is. Nederland kan ze dus ook niet uitzetten. Een woordvoerder van de actievoerders: 'In de tussentijd worden wij gedwongen om onze eigen boontjes te doppen op straat zonder toegang tot eten, onderdak of gezondheidszorg. We zijn vluchtelingen en we willen dat de Nederlandse overheid ons daarin erkent.' SP-Tweede Kamerlid Sharon Gesthuizen: 'Mensen die in Nederland zijn zonder geldige verblijfspapieren, bijvoorbeeld omdat hun asielverzoek is afgewe-

Sharon Gesthuizen (l) praat in het detentiecentrum met een uitgeprocedeerde man uit Angola. Hij woont tien jaar in Nederland en is nu al zeven maanden met de consul bezig om aan reispapieren te komen. Hij weet niet hoe lang hij nog in vreemdelingendetentie moet blijven.

PLOSSING'

zen, worden het land uitgezet. Ze hebben geen legale manier om geld te verdienen en leven daarom vaak van de liefdadigheid van anderen. Ook werken er veel illegalen in de seksbranche of als schoonmaker, een groot deel daarvan wordt uitgebuit. Bovendien lopen ze constant het risico om opgepakt en opgesloten te worden. In de vreemdelingendetentie zitten mensen die iets op hun kerfstok hebben, maar nu zitten er juist ook mensen die eigenlijk helemaal niets gedaan hebben behalve hier zijn.'

Verbeterde omstandigheden

Onder wat voor omstandigheden de mensen opgesloten worden in vreemdelingendetentie krijgt Gesthuizen te zien tijdens een bezoek aan het detentiecentrum in Rotterdam. Bij vliegveld Zestienhoven zitten zo'n 500 vreemdelingen gedetineerd. In het

hele land worden jaarlijks gemiddeld 7.000 mensen opgesloten omdat ze onrechtmatig in Nederland zijn. Een deel van hen zit opgesloten in het tijdelijke detentiecentrum, de 'bajesboten', in Zaandam en het beruchte cellencomplex op Schiphol-Oost waar zes jaar geleden een brand woedde die elf gedetineerde vreemdelingen het leven kostte. Eric Nijman, de directeur die binnen het Ministerie van Justitie verantwoordelijk is voor alle centra voor vreemdelingendetentie, vertelt Gesthuizen dat men bezig is de omstandigheden voor de gedetineerden te verbeteren. 'Uiteindelijk moet de gehele vreemdelingendetentie worden zoals het hier in Rotterdam is. De komende jaren worden de centra in Zaandam, Schiphol-Oost en bij het oude vliegveld Soesterberg daarom (gedeeltelijk) gesloten. Bij Schiphol-West komt een nieuw complex.' Omdat het in de

IN STRIJD MET MENSENRECHTEN

'Niemand zal onderworpen worden aan willekeurige arrestatie, detentie of verbanning' zegt artikel 9 van de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens. Volgens Amnesty International voldoet het Nederlandse beleid voor vreemdelingendetentie niet aan deze norm. Te veel vreemdelingen worden te lang gedetineerd en er wordt te weinig gebruik gemaakt van alternatieven als een meldplicht, garantstelling of elektronisch toezicht. Voor Amnesty is het bovendien onacceptabel dat vluchtelingen maximaal 18 maanden opgesloten worden en van te voren niet weten hoe lang de detentie zal duren. Om duidelijk te maken dat mensenrechten niet alleen in verre landen als Libië of Jemen geschonden worden, maar ook in de eigen buurt, voert de SP in Zaanstad sinds september actie tegen de Zaanse bajesboten. Zo werd bijvoorbeeld op 10 december, de internationale dag voor de mensenrechten, een manifestatie georganiseerd met onder meer de ChristenUnie, D66 en Amnesty International.

De bajesboten in Zaanstad (zie het kader op de vorige pagina)

vreemdelingendetentie niet gaat om mensen die een strafbaar feit gepleegd hebben is het uitgangspunt volgens Nijman dat er zo min mogelijk regels gelden voor de gedetineerden. 'Veiligheid en terugkeer naar het land van herkomst staan centraal, daarom leggen we niet meer beperkingen op dan noodzakelijk.' Die filosofie is terug te zien in de inrichting en het regime van het detentiecentrum. De muren zijn zo licht mogelijk en hebben hier en daar zelfs een gezellig kleurtje. Overdag staan de celdeuren binnen een groep open en er kan zelf gekookt worden. Er hangt dan ook een prettige geur van versgebakken tosti's wanneer Gesthuizen rondgeleid wordt over een groepsafdeling. Met op de achtergrond muziek van een internationale tv-zender laat een van de mannen zien hoe hij met een pasje kan bellen vanuit zijn cel, en gebruik kan maken van de digitale winkel van het detentiecentrum. Nijman is dan ook trots op het

programma dat ze de gedetineerden iedere week aanbieden in Rotterdam. Zo is er 24 uur per dag medische zorg en kan iedereen elke dag naar de buitenruimte, twee keer per week sporten, naar de bibliotheek, en naar gebedsdiensten. Gesthuizen: 'Ze hebben het hier mooi op orde, het is niet een hele kille nare omgeving. Het punt is alleen dat ook al is het een beetje een kleurrijke omgeving, als je daar opgesloten zit is het natuurlijk toch een gevangenis. Dat is niet anders.'

Psychische problemen

Ook al viel de omgeving mee volgens Gesthuizen, ze is wel geschrokken van hoe vaak de isoleercellen in Rotterdam gebruikt worden. 'Ik zeg niet dat je ze nooit mag gebruiken, soms is een paar uur verdiend. Of nodig om henzelf te kalmeren dan wel de rust op een afdeling te herstellen. Maar je moet er wel heel terughoudend mee zijn. Ik heb het vermoeden dat er in de vreemdelingende-

tentie vaker naar gegrepen wordt. Ik heb het kabinet daarom gevraagd ons te informeren hoe vaak vreemdelingen de afgelopen jaren geïsoleerd zijn. Je kunt je moeilijk voorstellen hoe heftig het is om dagenlang eenzaam opgesloten te worden.' Nijman: 'Gemiddeld zitten er hier iedere dag drie mensen in een isoleercel, met een maximum van twee weken achter elkaar. We gebruiken het als straf, onder andere wegens geweld of bedreigingen. Doordat mensen vaak geschokt zijn als ze hier komen, niet weten hoe lang ze opgesloten moeten blijven en weten dat ze moeten vertrekken ervaren ze het verblijf hier als stressvol. Ze hebben heel sterk het gevoel dat ze onrechtvaardig behandeld worden en trekken het hele register uit de kast om naar niet teruggestuurd te worden. Zo worden er zelfmoordpogingen en hongerstakingen gedaan om maar weg te kunnen komen. Dagelijks voeren onze psychologen twee of drie gesprekken over suïcide, zij

MET KERST OP STRAAT GEZET

In Ter Apel worden iedere dag uitgeprocedeerde asielzoekers op straat gezet. SP-lid Marianne Bathoorn uit Emmen helpt deze mensen al jaren. 'Ze krijgen een dagkaart voor de bus en moeten zich vervolgens maar zien te redden. Toen een gehandicapte man in een rolstoel op straat gezet werd die de bus niet in kon, is een groep Somaliërs bij hem blijven staan om hem te helpen. Omdat zij geen verblijfsvergunning krijgen, maar ook geen reispapieren krijgen van Somalië, kunnen ze nergens terecht. Zo is een tentenkamp met twintig mensen ontstaan. Zij zijn uiteindelijk opgepakt en

twee weken in de Rotterdamse vreemdelingendetentie opgesloten. De rechter heeft ze uiteindelijk vrijgesproken en zij worden nu in Vught opgevangen.' In de tussentijd is er in Ter Apel een tweede tentenkamp met 56 mensen ontstaan doordat er mensen uit opvangcentra gezet blijven worden, ook gedurende de kerstvakantie. Bathoorn: 'Overal in het land zit de noodopvang vol of wordt die gesloten, dus uitgeprocedeerde asielzoekers kunnen alleen maar op straat of in een bushokje slapen als ze niet door burgers opgevangen zouden worden.' Iedere week staan er wel

uitgeprocedeerde asielzoekers voor de deur van Bathoorn, zoals nu drie jongens van in de twintig uit Somalië die nog een asielprocedure hebben lopen. Zonder de hulp van Bathoorn hadden zij twee weken op straat moeten slapen in afwachting van hun afspraak met de Immigratie- en Naturalisatiedienst. Bathoorn: 'Zij kunnen ieder moment opgepakt worden en in vreemdelingendetentie opgesloten worden, en hebben geen manier om dat te voorkomen. Somalië heeft niet eens een ambassade waar zij heen zouden kunnen gaan voor reispapieren.'

KERK MAG OOK NIET MEER OPVANGEN

De Pauluskerk in Rotterdam vangt al sinds de jaren tachtig uitgeprocedeerde asielzoekers op die tussen wal en schip terecht gekomen zijn door het Nederlandse vreemdelingenbeleid. Sjany Middelkoop van de Pauluskerk: 'Tot 31 augustus 2011 ging dit via een samenwerkingsverband met een maatschappelijke opvangorganisatie, maar die is door de gemeente gesloten omdat de gemeente niet wilde dat er vreemdelingen opgevangen werden. We hebben daarna zo'n twintig mensen zelf in onze kerk opgevangen. Totdat we die opvang op last van de burgemeester van de ene op de andere dag moesten sluiten vanwege de brandveiligheid. Anders zou de hele

kerk gesloten worden.' Om te voorkomen dat de uitgeprocedeerde asielzoekers letterlijk op straat moeten leven met alle gezondheids- en criminaliteitsproblemen van dien, vangt de kerk ze nu op een geheime locatie op. Middelkoop: 'Wij gaan met ze in gesprek en sommigen gaan daardoor vrijwillig terug omdat ze inzien dat ze hier geen kans hebben. Zolang ze bij ons opgevangen worden en er geen gevaar is voor onderduiken is er geen reden om ze in vreemdelingendetentie te zetten. Niet iedereen hoeft hier te blijven en als er geen belemmeringen zijn, kun je ze op een goede manier terug laten keren. Maar als bewezen is dat ze ondanks

diverse bezoeken aan de ambassade niet terug kunnen zouden ze een tijdelijke verblijfsvergunning moeten krijgen. Wanneer de situatie in het land van herkomst verandert, kunnen ze alsnog verantwoord terug. Het heeft geen zin om ze als overheid op straat te zetten en de samenleving ermee op te zadelen. Behalve de straat kunnen ze hier in Rotterdam helemaal nergens terecht. In de rest van het land worden ze niet toegelaten in de noodopvang omdat ze in een andere regio op straat gezet zijn. Ze zijn er altijd, ook als je net doet alsof ze er niet zijn. Dan kun je als overheid beter je verlies nemen en opvang regelen.'

moeten dan iedere keer de afweging maken of het gemeend wordt of niet.' Gesthuizen: 'Ook tijdens het gesprek met de huisarts van het detentiecentrum viel me op dat er zo veel mensen met psychische problemen zijn hier. Het zijn vaak mensen die al veel voor hun kiezen gehad hebben, in hun land van herkomst, tijdens de vlucht hierheen, maar ook door zonder enige verzorging op straat te slapen. We hebben wel signalen dat er te makkelijk over psychische problemen heengestapt wordt, sommige mensen zijn daardoor ook niet in staat om hun verhaal goed te vertellen. Maar ik denk ook dat het er aan bijdraagt dat terugkeren zo moeilijk is. Probeer als Dienst Terugkeer en Vertrek

of ambassade maar eens een gesprek te hebben met iemand die psychisch niet in orde is.'

Alternatieven

De mensen die in september in Rotterdam in opstand kwamen tegen hun vreemdelingendetentie, deden dit vooral tegen de detentie zelf en niet zo zeer tegen de omstandigheden. Nijman en zijn team proberen er het beste van te maken, maar uiteindelijk is en blijft het detentie. Gesthuizen: 'Rechtse partijen gaan er vanuit dat wanneer vreemdelingen maar lang genoeg opgesloten worden ze vanzelf weggaan, maar dat werkt niet. Onderzoek toont aan dat ze vaak niet

terug willen omdat ze bang zijn om terug te gaan. Soms heeft hun hele dorp geld ingezameld zodat ze naar Europa konden, dan is het heel moeilijk om terug te gaan. Je moet die mensen motiveren en laten zien dat ze daar wel een toekomstperspectief hebben, maar hier niet. Dat doe je niet door ze in de in de gevangenis te zetten. Illegaliteit strafbaar maken en ze boetes opleggen helpt al helemaal niet. Mensen die niet terug kunnen omdat er geen goede zorg beschikbaar is in hun land, of ze niet toegelaten worden, moeten een verblijfsvergunning krijgen. De rest zal wel terug moeten wanneer de rechter er goed naar gekeken heeft en concludeert dat er in alle redelijkheid geen reden is om in Nederland te zijn. Die mogen ook uitgezet worden en daar moeten we streng voor zijn, maar niet onnodig hard. Zolang mensen niet direct terug kunnen omdat ze de benodigde papieren nog niet hebben moeten ze niet voor onbepaalde tijd opgesloten worden. Nu komt het vaak genoeg voor dat mensen lange tijd in vreemdelingendetentie zitten, vrijgelaten worden omdat de papieren nog niet in orde zijn, op straat belanden, en vervolgens weer voor onbepaalde tijd opgesloten worden. Dat kost heel veel geld en levert niets op. Dan kun je ze beter door familie laten opvangen of op een locatie waar ze wel in en uit mogen, met de plicht om zich iedere dag te melden. Daarom heb ik de minister ook gevraagd beter te kijken naar deze alternatieven. Onnodig lang opsluiten is echt niet de oplossing.'

foto Paul van der Blom

Sharon Gesthuizen in gesprek met de huisarts van het detentiecentrum in Rotterdam.

tekst Jola van Dijk

'OPNIEUW SAMEN STERK'

'Opdrachtgevers als Philips, de Belastingdienst en banken willen nog steeds voor een dubbeltje op de eerste rang zitten. Ze verwachten wonderen voor onmogelijk lage prijzen,' volgens Khadija Tahiri, schoonmaakster in een ziekenhuis en de gekozen president van het parlement van de Vakbond van Schoonmakers (FNV Bondgenoten). De schoonmakers komen weer in actie want de onderhandelingen zijn vastgelopen. 'We vragen geen bonussen of gouden bergen, maar doodnormale dingen. We willen genoeg tijd om ons werk te kunnen doen en ziekenhuizen, treinen en scholen schoon te maken. Niet meer als criminelen behandeld worden als je je ziek meldt, maar gewoon doorbetaald worden. En

een respectvolle behandeling. Voor de meeste mensen in Nederland de normaalste zaak van de wereld. Wij gaan dat nu ook afdwingen.' In 2010 deden ruim 1100 schoonmakers mee met de acties, nu hadden 2000 stakers zich al van tevoren ingeschreven voor de grote protestbijeenkomst in Amsterdam op 5 januari. Tahiri: 'Schoonmakers laten niet meer met zich sullen. Velen besluiten deze keer toch ook mee te doen omdat ze weten dat we door samen te werken samen sterk staan.'

Op de foto geven actievoerende schoonmakers het hoofdkantoor van Philips een 'speciale' poetsbeurt.

tekst Jola van Dijk • foto Floris de Jong

> WAT IS VRIJHEID

SP fractievoorzitter Emile Roemer verzet zich in een opinieartikel in Trouw tegen de groeiende afkeer in de politiek van alles wat we samen geregeld hebben. 'Zo ergert de VVD-fractievoorzitter zich aan de oppositie die mensen in hun vrijheid zou beperken.' Maar wat is vrijheid vraagt Roemer zich af. 'Doordat het persoonsgebonden budget verdwijnt moet een alleenstaande moeder met een gehandicapt kind haar werk opgeven. Door de bezuinigingen op de sociale werkplaatsen verliezen tienduizenden mensen hun werk en door de hogere griffierechten kunnen mensen met een laag inkomen nauwelijks nog naar de rechter. Ik vind het kwalijk dat de VVD het voor deze mensen onmogelijk

maakt om hun verantwoordelijkheid te nemen en ze ook nog eens de maat neemt.' Volgens Roemer vergeten politici waarom we die regelingen ooit gemaakt hebben. 'In landen met veel sociale zekerheid en goede publieke voorzieningen zijn mensen gelukkiger en beter in staat voor zichzelf en anderen te zorgen. De VVD is bovendien helemaal niet vies van overheidsingrijpen. Voor het subsidiëren van villa's of het redden van banken kan er niet genoeg belastinggeld uitgegeven worden.'

Lees de hele bijdrage hier: sp.nl/9z4kd

> EMILE DE BESTE

Leuke opsteker: Emile Roemer is door het actualiteitenprogramma EenVandaag uitgeroepen tot Politicus van het Jaar 2011. Het EenVandaag Opiniepanel – zo'n 37.000 mensen – koos met 24 procent van de stemmen de SP-leider. Deelnemers lieten weten hem vooral authentiek, sociaal en respectvol te vinden. Volgens parlementair journalisten was Mark Rutte politicus van het jaar; Roemer werd daar 'slechts' tweede. Maar de jeugd ziet Roemer weer als de beste: ook het EenVandaag Jongerenpanel vond hem politicus van het jaar.

www.emileroemer.nl

> BESTE LAURENCE,

'Jouw PVV kwam na de verkiezingen in het nieuwe bestuurscollege terecht en de SP daarbuiten. Desondanks hoopten wij dat de nieuwe coalitie een eind zou maken aan de Limburgse achterkamertjespolitiek, op minder bestuurders en meer bescheiden vergoedingen voor Statenleden en gedeputeerden. Helaas is het daar niet van gekomen.'

Dat schreef Thijs Coppus, SP-fractievoorzitter in Provinciale Staten van Limburg in een open brief aan PVV-leidster Laurence Stassen. De Limburgse SP vindt dat de PVV de gewone Limburgers in de steek laat door een groot deel van de verkiezingsbeloften niet na te komen. Uit onderzoek van de SP blijkt dat de PVV als coalitiepartij in Limburg 52 van de 79

verkiezingsbeloften heeft ingeleverd. In Statendebatten wil de PVV hier geen verantwoording over afleggen. 'De PVV doet niet mee aan debatten in de media en gaat antwoorden uit de weg in de Statenzaal. We roepen jou en jouw PVV-collega's op tot een open debat', schreef Coppus.

In reactie op de brief en het onderzoek spreekt de Limburgse PVV op haar website van 'huilie huilie van de SP' en zegt de partij juist trots te zijn 'op wat ze voor de Limburgse burgers heeft kunnen betekenen'. Waar de partij dan precies trots op is, blijft onduidelijk. En daar ging het de SP nou net om...

limburg.sp.nl

> VERHUISPLICHT

Het kabinet is van plan een verhuisplicht voor werklozen in te voeren, ondanks een motie hiertegen van SP-Tweede Kamerlid Saded Karabulut. Karabulut: 'In plaats van banen te scheppen verplicht dit kabinet werklozen in een tijd van snoeiharde bezuinigingen en groeiende werkloosheid om te verhuizen wanneer ze een baan aan de andere kant van het land kunnen krijgen. Ook als die maar tijdelijk is. Werklozen worden zo nomaden die door het hele land tijdelijke baantjes aan moeten nemen. Hun kinderen moeten dan naar een andere school en de partner kan juist zijn baan verliezen. Ik had gehoopt dat het CDA haar sociale hart tenminste eenmaal had laten spreken.'

> KOOP EEN AANDEEL IN ONS NIEUW PARTIJPAND

Net zoals meer dan dertig jaar geleden bij de aankoop van het oude partijbureau in Rotterdam, worden SP-leden uitgenodigd om een steentje bij te dragen aan ons nieuwe pand in Amersfoort, dat per 1 april

opgeleverd wordt. Het nieuwe bureau stelt zich ten doel de lokale afdelingen van de SP zo goed mogelijk te ondersteunen in hun streven om de principes van menselijke waardigheid, gelijkwaardigheid en

solidariteit in praktijk te brengen. Er zijn aandelen verkrijgbaar ter waarde van 10, 25, 50, 100, 500 en 1.000 euro.

Voor meer informatie kunt u e-mailen naar aandelen@sp.nl of bellen met (010) 243 55 55.

Een of meerdere aandelen kunt u verwerven door uw bijdrage over te maken naar rekeningnummer 196336 ten name van Socialistische Partij, onder vermelding van Aandeel Partijbureau SP. Uw aandeel of aandelen worden u dan zo spoedig mogelijk toegestuurd.

MANIFESTATIE 'ARMOEDE WERKT NIET' ZET DE TOON VOOR 2012

ROEMER: 'RUTTE SPREEKSTALMEESTER MILJONAIRSFAIR'

Op 10 december waren maar liefst 6.500 mensen op de manifestatie 'Armoede werkt niet' in de Brabanthallen in Den Bosch. Boos over de plannen van het kabinet om uitkeringen te verlagen, te bezuinigen op speciaal onderwijs en op de sociale werkplaatsen en nog veel meer slechte plannen die de armoede in Nederland groter maken. Boos, en strijdbaar. Dat belooft wat voor 2012.

De manifestatie werd georganiseerd door de SP samen met de PvdA, Abvakabo en FNV Bondgenoten. De afgelopen maanden was er hard gewerkt om mensen te mobiliseren voor het protest tegen de kabinetsplannen. Aan het eind van de ochtend begonnen de vele tientallen bussen, door de vakbonden geregeld, op de parkeerplaats bij de Brabanthallen binnen te druppelen. Uit alle hoeken van het land kwamen in totaal 6500 mensen naar Den Bosch. Degenen die voor het openbaar vervoer kozen, werden getraakteerd op een bijzonder schouwspel. Lopend vanaf het station zagen zij op de hele route een stuk van de 'ketting van solidariteit' hangen; honderden, duizenden werkhandschoenen allemaal voorzien van een handtekening en een boodschap aan de regering. Aan deze ketting hadden SP'ers de afgelopen

tijd gewerkt. Het is een ludieke manier om handtekeningen te verzamelen. En geeft een indrukwekkend beeld. Want niet alleen de route náár de Brabanthallen was versierd

met kettingen; ook het terrein zelf hing vol. Van tevoren had het landelijke partijbureau van de SP aan afdelingen gevraagd ook zelf hun handschoenen mee te nemen; er was uitgerekend dat alles in één keer vervoeren zou neerkomen op 20 pallets vol dozen met handschoenen...

De sfeer in de grote zaal was meteen al strijdbaar. De SP-band Spic en Span maakte vrolijke muziek, en de Rotterdamse columnist/sociaal advocaat Carrie opende de manifestatie. PvdA-leider Job Cohen sprak de mensen toe, net als FNV-voorzitter Agnes Jongerius. Jan Marijnissen interviewde mensen uit de praktijk; mensen die graag willen werken maar vanwege hun beperking niet aangenomen worden; mensen die vanwege ernstige beperkingen toch al een moeilijk leven hebben en die nu ook nog te maken krijgen met een opeenstapeling van bezuinigingen. Maar ook goed nieuws, bijvoorbeeld een bedrijf dat bewust op zoek gaat naar

Een ketting van solidariteit van achttien kilometer

mensen met een arbeidshandicap, en al op een verhouding zit van bijna de helft van het personeel. Verschillende groepen kwamen hun solidariteit betuigen, waaronder de mensen van de openbaar vervoerbedrijven in de grote steden en de schoonmakersvakbond.

Roemer: 'Als het nodig is gaan we naar Den Haag met honderdduizend mensen.'

Er waren twee hoogtepunten van de manifestatie, of eigenlijk een dieptepunt en een hoogtepunt. Het dieptepunt was de toespraak van staatssecretaris Paul de Krom (sociale zaken en werkgelegenheid), die het kabinetsbeleid kwam verdedigen. Hij werd terecht geprezen door Carrie dat hij zich in het hol van de leeuw waagde, maar liet vervolgens zien wat er fundamenteel mis is met deze regering: ze hebben geen idee waar ze het over hebben. Voor een zaal met heel veel mensen uit de sociale werkplaatsen, die zich ernstig zorgen maken over het verdwijnen van hun baan als gevolg van het kabinetsbeleid zei hij dit: 'Meedraaien in een baan

nog even de nadruk hierop door erop te wijzen dat de staatssecretaris nu dus heeft toegezegd dat die banen niet verdwijnen, en voegde hem toe: 'Als u toch die banen schrappt, bent u een gore leugenaar.' De Krom verliet de zaal met een geranium en een werkhandschoen, symbool voor de meer dan 127.000 getekende werkhandschoenen, die samen een ketting van solidariteit vormen van bijna achttien kilometer.

Het echte hoogtepunt van de middag in Den Bosch was de toespraak van SP-leider Emile Roemer. Hij werd met luid gejuich ontvangen. Roemer maakte korte metten

in een land waar wachtlijsten zijn bij de voedselbanken vind ik een grote schande. Het is een aantasting van de beschaving in een van de rijkste landen van Europa.' Ook De Krom kreeg weerwoord: Roemer daagde hem uit zijn woorden dat wie werken wil, moet kunnen werken waar te maken: 'Zorg dat de banen in de sociale werkplaats gegarandeerd blijven. En als hij het echt wil, dan zorgt hij dat de begeleiding blijft bestaan en dat mensen die werken naar vermogen ook fatsoenlijk betaald krijgen!'

Roemer voorziet dat het verzet tegen de bezuinigingen van VVD, CDA en PVV alleen maar zal toenemen: 'En laten wij met elkaar een ding afspreken. De vorige keer waren we met vijftienhonderd in een kleiner zaaltje hiernaast. Vandaag zijn we hier met vijftenzestighonderd mensen. Maar als het nodig is, gaan we gewoon naar het Plein in Den Haag met honderdduizend mensen. Je stem laten horen, je stem verheffen heeft zin.' Roemers betoog kon rekenen op een hartgrondig 'actie, actie, actie!' van de zaal.

tekst Diederik Olders
foto Sander van Oorspronk

'Als u toch die banen schrappt, bent u een gore leugenaar'

is beter dan wegdraaien in een uitkering'. Dit leverde hem hoongelach en boe-groep op uit de zaal. Hij beweerde ook dat het niet zo is dat er 60.000 banen gaan verdwijnen in de sociale werkplaatsen, wat hem op een keihard 'Leugenaar, leugenaar, leugenaar!' kwam te staan. Presentatrice Carrie legde

met de opmerking van Rutte een paar dagen vóór de manifestatie dat armoede niet zou bestaan: 'Mark Rutte is niet de premier van alle Nederlanders, maar de spreekstalmeester van de miljonairsfair. Ik was woest toen de premier zei dat er in Nederland geen armoede zou zijn. Dat hij dit durft te zeggen

SP'ER TINY KOX LEIDT WAARNEMING RUSSISCHE VERKIEZINGEN

‘DE TIJDEN LIJKEN TE VERANDEREN’

SP-Eerste Kamerlid Tiny Kox leidde voor de Raad van Europa de waarneming van de Russische verkiezingen van 4 december. Geen eerlijke verkiezingen, maar toch flink verlies voor de almachtige Verenigd Ruslandpartij van president Medvedev en premier Poetin. Nu zijn er grote demonstraties: veel Russen willen eerlijke verkiezingen. Op 4 maart zijn er alweer presidentsverkiezingen. Zou het dan anders gaan?

Een onmogelijke opgave lijkt het, in een land dat ruim 400 keer groter is dan Nederland: als waarnemer bepalen of de parlementsverkiezingen er eerlijk aan toegaan. SP-Eerste Kamerlid Tiny Kox leidde namens de Raad van Europa de waarnemingsmissie: ‘We zijn met veel mensen; onze missie omvatte 350 korte- en langetermijnwaarnemers. Maar er waren ook nog waarnemers van andere organisaties. De deelnemende politieke partijen mochten in elk stembureau een waarnemer hebben. Vooral Verenigd Rusland en de Communistische Partij slaagden daarin. In totaal ging het om tienduizenden binnenlandse waarnemers.’ De Russische Kiesraad koos meteen de aanval en dreigde Kox niet binnen te laten. Kox: ‘Dat was naar aanleiding van een persconferentie na het voorbezoek. Daar uitten we wat twijfels, maar trokken nog geen harde conclusies. Uiteindelijk moest de Kiesraad inbinden. Blijkbaar was men toch bang voor het beeld dat zou ontstaan als de hele waarnemingsmissie niet door zou gaan. Maar de waarnemingsorganisatie GOLOS werd wel hard

aangepakt. Een scandaleuze reportage over GOLOS op de televisie, een snelrechtzaak twee dagen voor de verkiezingen en het vasthouden van de directrice de dag voor de verkiezingen.’

De conclusie van de waarneming was niet mild. Kox vat samen: ‘Het proces was dusdanig dat faire verkiezingen niet mogelijk

heeft vreemde zaken gezien: ‘Kijk maar eens naar de posters van Verenigd Rusland – een partij – en die van de Centrale Kiesraad – een overheidsorgaan (zie foto's hieronder – red.). In een stembureau waar ik was, merkte ik op dat er stembiljetten toegevoegd waren. Keurig in gevouwen stapeltjes, allemaal voor Verenigd Rusland. En niemand van de leden van het stembureau die het ‘zag’. Duidelijk

‘Een belediging van de Russische kiezers’

waren en de verkiezingen zelf werden door allerlei onregelmatigheden en vervalsingen een aanfluiting en een belediging van de Russische kiezers.’ Er kunnen heel veel dingen misgaan. Campagnefinanciering, mediatoegang, wel of niet een onafhankelijke Kiesraad, toegankelijkheid van stembureaus, hoe het tellen gaat, enzovoort. Kox

afgesproken werk, inclusief pogingen om ons het zicht op die stapeltjes te belemmeren of er foto's van te maken.’ Ook collega's maakten van alles mee: ‘Sommigen werden hun stembureau uitgezet. Anderen moesten uren wachten voordat het stemmen begon – misschien in de hoop dat ze er de brui aan zouden geven. Ook werden waarnemers op

Links de poster van Poetin's partij Verenigd Rusland, rechts de poster van de Centrale Kiesraad.

Waarnemen en rapporteren: faire verkiezingen waren niet mogelijk.

grote afstand van het stemmen tellen gehouden. In tien procent van de stembureaus waar we de telling hebben meegemaakt, werden regels ernstig geschonden, waaronder de genoemde toegevoegde stembiljetten. Om dat mogelijk te maken moeten ook de kiesregisters worden vervalst, want meer stembiljetten betekent ook meer handtekeningen in de registers.'

Waarnemers kunnen verkiezingen niet ongeldig verklaren. Wat heeft zo'n miserie dan voor zin? Kox: 'De waarneming gebeurt op verzoek van het betreffende parlement, om er lering uit te trekken. Ook hoopt men op een stempel 'goed' 'redelijk' of 'beter dan vorige keer', wat goed is voor je internationale aanzien en het binnenlandse vertrouwen.' Dat binnenlandse vertrouwen is er niet, bleek al gauw na de verkiezingen. Volgens Kox heeft het harde oordeel van de waarnemers veel gevolgen in Rusland: 'De eerste reactie van de autoriteiten was furieus. Premier Poetin hekelde buitenlandse bemoeizucht en de baas van de uiterst omstreden Nationale Kiesraad meldde dat er volgens hem vrijwel niks verkeerd gegaan was. Maar onze conclusies gingen de hele wereld over en waren kennelijk dusdanig adequaat onderbouwd, dat alleen ontkennen niet meer werkte. President Medvedev kondigde een onderzoek aan. Poetin maakte een half miljard euro vrij om in elk van de bijna 100.000 stembureaus webcams te installeren, zodat iedereen die dat wil, kan meekijken of alles volgens de regels gaat. Dat motiveerde veel Russen om nu maar eens door te bijten.' Op 10 december liepen tienduizenden mensen mee in de grootste demonstratie sinds tijden in hun land. Boodschap: de verkiezingen waren een aanfluiting en de baas van de Kiesraad moet weg. Ook onafhankelijke media zijn belangrijk volgens Kox: 'President Medvedev beloofde in zijn laatste toespraak een onafhankelijke televisiezender, iets waaraan Rusland een enorme behoefte heeft. Trouwens, tijdens

de afgelopen maanden werd duidelijk dat onafhankelijke informatie via het internet zijn weg weet te vinden. Met 51 miljoen op internet aangesloten is Rusland de grootste internetgemeenschap van Europa. Via de elektronische snelweg werd elk verkiezingschandaal bliksemsnel bekendgemaakt, waardoor het als een boemerang terugloeg op de manipulerende en frauderende Russische autoriteiten. Die wisten niet beter te doen dan op verkiezingsdag alle min of meer kritische websites uit de lucht te halen, wat ook weer per saldo negatief uitpakte voor de

andere presidentskandidaten aangemeld. Met Gennadi Zjuganov van de Communistische Partij als meest serieuze uitdager. Zijn partij haalde bij de parlementsverkiezingen – alle fraude van Verenigd Rusland ten spijt – bijna 20 procent van de stemmen. Veel Russen zien een stem voor Zjuganov als proteststem tegen Poetin.'

Eind januari bespreekt de parlementaire assemblee van de Raad van Europa het rapport over de afgelopen verkiezingen in Rusland. Kox: 'Wij stellen onder andere voor dat er

'Russen zijn het zat als kleine kinderen te worden behandeld'

machthebbers, die er steeds meer als keizers zonder kleren beginnen uit te zien voor veel Russen. Vooral ook veel jonge Russen, die niet meededen aan de verkiezingen maar wel voorop liepen in de daarop volgende massademonstraties.'

De uitslag van de verkiezingen: op 4 december moesten Medvedev en Poetin op de televisie toegeven dat de kiezers hun partij een pak slaag hadden gegeven. Van de riant meerderheid van 65 procent hield Verenigd Rusland nog maar 49 procent over. Op 4 maart zijn er presidentsverkiezingen. Eerder werd nog verwacht dat premier Poetin en president Medvedev 'gewoon' weer stuiver-tje zouden wisselen. Poetin neemt dan weer zijn intrek in het Kremlin als president van de Russische Federatie, terwijl Medvedev premier wordt – de situatie van vier jaar geleden. Maar volgens Kox is dat nu niet zo 'gewoon' meer: 'De reacties van Medvedev en Poetin laten zien dat zij zich realiseren dat de Russen Poetin niet langer alleen maar op zijn blauwe ogen tot nieuwe president zullen kiezen. Inmiddels hebben zich tal van

een onafhankelijk Kiesraad komt. Zonder onpartijdige scheidsrechter valt het spel dat we democratie noemen, sowieso niet fair te spelen. Tijdens de verkiezingen bleek dat Rusland zeer wel capabel is fatsoenlijke verkiezingen te houden. Probleem is dat waar de weg er is, de wil ontbrak.' Onder druk van de protesten komt daar nu beweging in. Ter voorbereiding van de bespreking bij de Raad van Europa gaat Kox half januari nogmaals naar Moskou om daar de stand van zaken op te nemen. Kox: 'De tijden lijken te veranderen in het land dat na de tijd van de tsaren en bolsjewieken het pad naar de democratie nog niet goed wist te vinden. Steeds meer Russen geven nu te kennen dat ze het zat zijn als kleine kinderen te worden behandeld door de elite van het Kremlin.'

tekst Diederik Olders
foto's Tiny Kox en Angus McDonald

 [Kijk voor een dagboek van de missie hier: sp.nl/9z4kp](http://sp.nl/9z4kp)

LINKSVOOR 'GEEN STAKINGSBREKER'

De Amsterdamse Nick Volten (54) groeide op in een socialistisch nest. Het duurde uiteindelijk tot zijn vijftigste voor hij politiek actief werd, toen zijn huis ineens bedreigd werd met sloop. In het dagelijks leven werkt Nick als contractmanager reiniging voor een groot bedrijf. Hij controleert of het werk goed en veilig gedaan wordt en de schoonmakers de juiste middelen en verblijfsruimtes hebben.

tekst Jola van Dijk
foto Karen Veldkamp

Heb je vorig jaar met de grote schoonmaakstaking te maken gehad?

'Ja, ook onze schoonmakers stakten. Door mijn baas werd ik gevraagd om zelf schoon te gaan maken maar dat heb ik vanwege gewetensbezwaren geweigerd. Ik ben geen stakingsbreker, ook bij de nieuwe stakingen zal ik dat niet doen.'

Wanneer werd je lid van de SP?

'16 december 2009. Die dag stemden D66, GroenLinks en PvdA ondanks twee jaar actievoeren in met de sloop van onze goedkope huurwoningen ten gunste van de bouw van dure koopwoningen. Ik was zo kwaad dat ik dezelfde avond SP-lid geworden ben. Sindsdien doe ik mee met lokale acties en verkiezingscampagnes.'

Hoe is het afgelopen met je huis?

'Dat staat er nog steeds. We hebben overal aangebeld voor een gesprek en de wethouder een zwartboek aangeboden dat

aantoonde dat de huizen gemakkelijk op te knappen zijn. Een paar weken later hoorden we dat de sloopplannen niet door gingen.'

Heb je hobby's?

'Feyenoord is heel belangrijk voor me, en ik ga ieder weekend naar een latinocafé. Even geen implementatietrajecten en gewoon een mop vertellen zonder je af te vragen of die wel vrouwvriendelijk is. Gewoon lekker wat drinken en dansen. Daar heb ik negen jaar geleden mijn Colombiaanse vrouw ontmoet. Ik help er inmiddels mensen met hun verblijfsvergunning.'

Klinkt ingewikkeld.

'Advocaten vragen daar veel geld voor, maar je hoeft soms alleen maar wat formulieren in te vullen. Nadat ik mijn vrouw geholpen had, heb ik nog dertig vergunningen kunnen regelen. Rechtse politici proberen mensen buiten te sluiten, ik vind het juist leuk om ze te helpen.'

VAKBONDEN: NIEUWE KAARTEN, NIEUWE KANSSEN

Werktitel: De Nieuwe Vakbeweging. In december stelde de FNV zich ten doel om een geheel nieuwe vakbond op te richten, waarin de bestaande FNV-bonden op moeten gaan. Dit nadat de strijd om de pensioenen een diepgeworteld conflict binnen de bond had blootgelegd. SP-Tweede Kamerlid Paul Ulenbelt is hoopvol over het initiatief.

'Verraders'. In september klierden boze FNV'ers dat woord op het kantoor van FNV Bouw. Dat gebeurde uit woede over het feit dat de Bouwbond had ingestemd met het zwaar omstreden pensioenakkoord en de voorstanders daarmee aan een meerderheid had geholpen. En dat terwijl een ruime meerderheid van de FNV-leden tegen had gestemd. 'Maar dat gegeven kon door de organisatiestructuur van de vakbeweging niet tot uitdrukking komen', blikt SP-Kamerlid Paul Ulenbelt terug. Want binnen de beslissende FNV-federatieraad hadden tegenstanders AbvaKabo en FNV Bondgenoten, samen goed voor 60% van de leden, namelijk géén meerderheid. Zo stemde de vakbeweging weliswaar in met het pensioenakkoord, maar het gebrek aan draagvlak onder de leden legde de grootste bom ooit onder hun betrokkenheid. En dus ook onder het bestaansrecht van de vakbeweging. Gniffelend en gnuiwend haalden sommige critici de aloude slogan 'de vakbond is dood' weer van stal. Volgens Paul Ulenbelt is de vakbond echter nooit dood geweest. 'Er is vaak beweerd dat de vakbond dood is. Aan de vooravond van de demonstratie op het Museumplein in 2004 (georganiseerd door de vakbonden en het platform Keer het Tij tegen het beleid van het kabinet Balkenende II-red.) werd dat ook gezegd. Maar er kwamen wel 300.000 mensen op af. Helaas trok de vakbeweging zich daarna weer grotendeels terug in de directiekamers. Ik zeg helaas, want ik ben van mening dat je datgene wat op het Museumplein gebeurde eigenlijk permanent zou moeten doen.'

Sinds het zogenaamde Akoord van Wassenaar (1982) manifesteerde de FNV zich

steeds meer door te overleggen met ministeries en directies, en steeds minder door mensen te organiseren en acties te voeren. Ulenbelt: 'Actie voeren doe je niet voor je lol maar omdat het keihard nodig is. De oude vakbond dacht daarentegen altijd een vast plekje in de polder te hebben. Maar gebleken is dat dat plekje iedere keer weer bevochten moet worden.'

'Er is de afgelopen jaren best veel bereikt'

Toch vindt het Kamerlid dat er de afgelopen jaren zeker lichtpuntjes zijn geweest. 'Er zijn heel wat vakbondsmensen in de Tweede Kamer geweest, bijvoorbeeld om te praten over het pensioenakkoord of over de positie van vrachtwagenchauffeurs die veel concurrentie ondervinden van truckers uit Oost-Europese landen. Ook is samen met de vakbonden met succes gevochten voor verbetering van de jeugdlonen in de supermarkt. Hetzelfde geldt voor de schoonmakers, die samen met de vakbond in actie kwamen en nu een beter inkomen hebben. Ik wil maar zeggen: er is best veel bereikt.' Vandaar dat Ulenbelt positief is over 'de nieuwe vakbond'. 'Ik vind het goed dat de FNV in de doelstellingen voor de nieuwe vakbond groot belang hecht aan principes als het bouwen van onderop en herkenbaarheid van de vakbeweging. Dat zijn belangrijke punten als het gaat om de democratisering van de vakbeweging. Minder enthousiast ben ik over het idee dat de nieuwe vakbond opengesteld wordt voor andere bonden zoals het CNV en de MHP. Dan bestaat namelijk het gevaar dat het een soort conglomeraat van vakbondstopmensen wordt. Veel zal afhangen van wat er de komende maanden gaat gebeuren in

'Dat plekje in de polder moet iedere keer weer bevochten worden.'

Paul Ulenbelt

de aanloop naar het oprichtingscongres dit voorjaar. Ik hoop dat de drang tot vernieuwing zegeviert en dat het de nieuwe vakbond gaat lukken om mensen te organiseren op basis van hun vak.'

tekst Rob Janssen
foto Bas Stoffelsen

RATINGBUREAUS ONDER DE LOEP

MASTERS OF THE UNIVERSE

Spanning op de aandelenbeurs in New York: Standard & Poor's gaat weer wat roepen.

Standard & Poor's, Moody's en Fitch: te pas en te onpas verhogen of verlagen ze de kredietwaardigheid van landen, sectoren, bedrijven en producten. Niet zelden met verstrekkende gevolgen. Vorige maand waarschuwden ze zelfs de complete eurozone, inclusief Nederland. Wat is de macht van de kredietbeoordelaars en wat is hun agenda?

'Ik heb niks met complot-theorieën, maar soms krijg ik de indruk dat enkele Amerikaanse kredietbeoordelaars en fondsmanagers tegen de eurozone werken.' Dat zei Rainer Brüderle, fractievoorzitter van de liberale FDP in de Duitse Bondsdag, toen kredietbeoordelaar Standard & Poor's begin december meldde dat de kredietstatus van 15 eurolanden wel eens verlaagd zou kunnen worden. Zelfs de landen met de hoogste rating, het zogenaamde AAA, zouden die status kwijt kunnen raken en daar hoort Nederland ook bij. In tegenstelling tot Brüderle reageert SP-Kamerlid Ewout Irrgang nuchter op de waarschuwing van Standard en Poor's (S&P): 'Zo'n bureau mag zeggen wat het wil. We hebben immers vrijheid van meningsuiting.'

Op zich is er reden genoeg om niet wakker te liggen van de inschatting van ratingbureaus (een ander woord voor kredietbeoordelaar) zoals S&P, Moody's en Fitch. Vaak genoeg zaten ze ernaast, en hoe! Zo hadden ze niet gewaarschuwd voor het echec van de Amerikaanse energiereus Enron, dat de eigen winst kunstmatig opklopte en vervolgens in 2003 failliet ging. Ook hadden ze veel te hoge waarderingen gegeven voor de beruchte Amerikaanse hypotheekpakketten, die niets waard bleken te zijn en het begin van de kredietcrisis inluiden. De daaropvolgende ondergang van VS-zakenbank Lehman Brothers hadden ze evenmin zien aankomen. Hadden ze zitten slapen of handelden ze met bepaalde motieven? In oktober 2008 publiceerde een Amerikaanse

onderzoekscommissie interne e-mails van S&P die dat laatste doen vermoeden. In een van die mails schrijft een S&P-collega aan een andere: 'Hopelijk zijn we allemaal rijk en gepensioneerd als dit kaartenhuis in elkaar zakt.'

Hoewel bij hun conclusies dus vraagtekens te zetten zijn, is de invloed van de ratingbureaus op de financiële wereld enorm. Dat is bijvoorbeeld af te leiden uit de manier waarop er door middel van de zogenaamde Basel-standaarden eisen worden gesteld aan financiële instellingen die met kapitaal de boer op willen. Onder het motto 'hoe groter het risico, hoe groter de buffer' moeten zij volgens die internationale eisen over bepaalde reserves beschikken. Bij de inschatting van die risico's baseren banken en toezichthouders zich doorgaans op het oordeel van ratingbureaus als S&P, Moody's en Fitch, die zodoende dus onderdeel van het beleid zijn. Wie daar al z'n twijfels over heeft, zal het helemaal discutabel vinden dat de ratingbureaus voor die klus worden betaald door diezelfde banken en instellingen. Wiens brood men eet, wiens woord men spreekt?

Professor Timothy J. Sinclair van de universiteit van Warwick geldt als dé autoriteit op het gebied van ratingbureaus en kredietwaardigheidsvraagstukken. In zijn boek 'The new masters of capital' stelt hij dat marktpartijen en regeringen de kredietbeoordelaars scherp in de gaten houden 'niet omdat deze bureaus het bij het juiste eind hebben, maar omdat verondersteld wordt dat zij een gezaghebbende bron zijn. Daarmee maken ze de bureaus tot sleutelorganisaties die de toegang tot de kapitaalmarkten controleren.' Die visie werd ondersteund door William J. Harrington, een voormalig analist van Moody's die vorig jaar augustus tegenover toezichthouder SEC uit de school klapte. In een

begrijpen dat de manier waarop zij tot hun conclusies komen niet bekend is. Zijn het pure wiskundige berekeningen die aan hun oordeel ten grondslag liggen of voeren de kredietbeoordelaars een politieke agenda? Rainer Brüderle zal dat laatste vermoeden. Feit is dat de methodiek van de ratingbureaus niet openbaar gemaakt wordt.

Begin 2008 kaartte Ewout Irrgang de dubieuze rol van de kredietbeoordelaars aan bij toenmalig minister van financiën Wouter Bos. Deze stelde toen, dat de eigen gedragscode van de ratingbureaus in orde was en dat strenger toezicht er alleen maar toe zou leiden dat investeerders blindelings

HOGE RATING? LAGE RENTE!

Kredietbeoordelaars – rating agencies – beoordelen de kredietwaardigheid van bedrijven, landen en (financiële) producten. Met het 'keurmerk' dat ze daarbij geven wordt aangegeven in hoeverre verwacht kan worden dat geleend geld weer terugbetaald wordt. Een zogenaamde AAA-status, of: triple A, staat voor zeer betrouwbaar en heeft een lagere rente tot gevolg dan wanneer een lagere status wordt gegeven. Standard & Poor's (VS), Moody's (VS) en Fitch (VS, GB) hebben meer dan 90 procent van de markt in handen. Daarbuiten speelt alleen het Chinese ratingbureau Dagong een kleine rol van betekenis.

Betaald worden de ratingbureaus door financiële instellingen, banken en bedrijven die investeerders en beleggers willen aantrekken.

'In de regels alle verwijzingen naar kredietbeoordelaars schrappen'

lijvig rapport beschreef Harrington onder meer dat Moody's beoordelingen vaak niet overeenkwamen met de conclusies van de analisten; onder druk van het management zouden ratings verhoogd worden conform de wensen van de klanten. Analisten die daar niet aan meededen werden bestempeld als 'lastig', aldus Harrington.

In die samenhang is het interessant hoe de rol van de kredietbeoordelaars zich de afgelopen decennia ontwikkelt. Terwijl in de jaren zeventig de wereldhandel explosief begon te groeien en de globalisering in een steeds hogere versnelling ging, gedijsde ook de liberalisering van de financiële markten. Toezicht was er wel en hier en daar werd die ook wel aangepast en gemoderniseerd, maar de nadruk kwam meer en meer te liggen op privaat toezicht. Zelfregulering dus. In dat proces wisten de kredietbeoordelaars een belangrijke positie te verwerven en werden ze een vast onderdeel van het financiële systeem. Een luxe positie bovendien, want feitelijk hoefden ze enkel te verkopen wat de banken wilden horen: groen licht voor risico's.

'Liberale krachten hebben het monster van de kredietbeoordelaars zelf gecreëerd', zegt Irrgang. Iets wat een aartsliberaal als Brüderle in zijn zak kan steken. De kredietbeoordelaars werden in feite de verkenners van het financiële slagveld, de inlichtingendiensten van de wereldeconomie. En hun boodschap aan de generaals luidde maar al te vaak: Go, aanvallen maar! Waarmee de ratingbureaus zoiets als de heersers van het universum waren geworden. Tegen die achtergrond is het moeilijk te

vertrouwen zouden gaan krijgen in de kredietbeoordelaars. Waarop de SP-fractie schamperde dat dat hetzelfde is als tegen bouwvakkers zeggen dat ze geen helm meer hoeven te dragen omdat ze dan op de bouwplaats beter opletten waar ze lopen. Irrgang voelt zich anno 2012 dan ook alleen maar gesterkt in zijn opvatting. 'Het is noodzakelijk dat in de regels voor het financiële toezicht over verplichte buffers van banken alle verwijzingen naar beoordelingen door ratingbureaus geschrapt worden. Kredietbeoordelaars zijn niet onafhankelijk en het is gebleken dat banken vaak over te weinig reservekapitaal beschikken om risicovolle leningen te verstrekken.' Het huidige (Europese) toezicht, evenals de zelfregulering door de kredietbeoordelaars is volgens Irrgang namelijk volstrekt ontoereikend. Een andere wens van de SP is een Europees

schuiving kwam. Immers; in tegenstelling tot banken en andere financiële instellingen betalen landen niet voor een oordeel van een kredietbeoordelaar. Wie er dan op dat ongevraagde advies uit de VS zat te wachten blijft onduidelijk. Sommigen beweren dat S&P na genoemde eerdere blunders nu even de strenge schoolmeester wilde uithangen. Anderen houden vol dat het S&P puur om de publiciteit ging, of dat het bureau de nieuwe ratings van eurolanden weer nodig had om tal van banken en bedrijven te beoordelen. En is het ondenkbaar, dat S&P de vijftien eurolanden wilde aanzetten tot het doorvoeren van (nog meer) bezuiniging? Hun klanten, de banken dus, zouden daar immers bij gebaat zijn, omdat zij aan de eurolanden massaal geld geleend hebben dat ze graag weer terug willen hebben. En banken denken dat als een land bezuinigt, de kans daarop groter is.

'Management verhoogde ratings conform wensen klant'

ratingsinstituut dat zelf ratings kan maken en bovendien openheid verschaft over de methodiek waarop het tot zijn aannames komt. Op die manier kan er iets tegenover de Amerikaanse rating-dominantie gesteld worden en kan er eigen knowhow op dit gebied ontwikkeld worden.

Blijft de vraag waarom S&P vlak voor de eurotop in december met genoemde waar-

Maar waarom zouden S&P, Moody's en Fitch wakker liggen van zulke bespiegelingen? Zij zijn nou eenmaal de Masters of the Universe. Onaantastbaar, onmisbaar.

tekst Rob Janssen

foto Hollandse Hoogte / Justin Guariglia / Redux

PRIKBORD@SP.NL

HALLO,

Goed om te lezen dat er veel wordt gedaan aan de huurachterstanden en de hulp aan mensen in financiële nood ('Huurachterstand was het beste wat me is overkomen', Tribune december – red.). De SP Steenwijkerland heeft in het verleden door goed contact een aantal jaren een lijst gekregen met aanzeggingen tot huisontruimingen door de deurwaarder. We hebben het voor elkaar gekregen om de gemeente in te laten zetten op betere samenwerking tussen de GKB (Gemeentelijke Kredietbank) en de woningbouw-corporatie en ze samen een convenant te laten ondertekenen om zo huisuitzettingen te voorkomen. Dat convenant is er gekomen.

Nu gaat er na twee maanden huurachterstand iemand van de GKB naar de persoon in kwestie toe en biedt direct hulp aan om de financiën op orde te krijgen met een traject bij de GKB. Vaak is het zo dat er veel meer schulden zijn en nu wordt er direct werk van gemaakt. Zo worden de mensen geholpen.

Petra van Rosmalen
SP Steenwijkerland

MAURO

In het artikel over Mauro in de Tribune van december zegt Sharon Gesthuizen: 'Ik heb me enorm geërgerd aan het verwijt dat de SP alleen maar achter Mauro gaat staan uit publicitaire overwegingen. Dat we Mauro misbruiken om aan ons imago te werken. Ik kan je zeggen: wij waren al jaren met deze zaak bezig'. Ik kan haar gelijk hierin bevestigen, daar ik enkele jaren geleden de SP in Venray op deze schrijnende situatie heb gezien en zij dit direct hebben opgepakt. Niks publicitaire overwegingen dus, maar gewoon menselijke betrokkenheid. Iets waar ik de SP dankbaar voor ben.

Erica van den Akker, Wanssum

VEEL TE MOEILIK

Met meer geluk dan wijsheid heb ik een oplossing van de decemberpuzzel gevonden: Scheepvaartmaatschappij. Zal ik eens ongevraagd mijn mening geven? Jullie puzzels zijn veel te moeilijk!

Rinze de Jong, Mantinge

HYPOCRIET

Eigenlijk vind ik het hypocriet om te klagen over megastallen ('De bulldozer die megastal heet', Tribune december – red.). Bijna iedereen is tegen en tegelijk willen we ze wel. Vreemd. We willen elke dag een (flink) stuk vlees op ons bord en vlees op brood. Ergens moet dit toch vandaan komen. Daarbij moet het nog erg goedkoop zijn ook nog. Gevolg: om de prijzen te drukken moet de boer grotere stallen bouwen voor meer dieren en voor zo goedkoop mogelijk voer. Een deel van dit voer komt uit de derde wereld. Het wordt daar dan verbouwd tegen zeer lage prijzen. Voor ons dan, maar voor de armen daar wordt het eten onbetaalbaar. Zij moeten honger lijden opdat wij elke dag goedkoop vlees op tafel willen hebben.

Helmut Beerlage

En daarom zegt de SP: kwaliteit boven kwantiteit. De schaalvergroting leidt ertoe dat steeds meer agrarische familiebedrijven het loodje leggen juist door de concurrentie door megastallen – red.

Wel Tribunelezer,
geen SP-lid?

Dat kan natuurlijk, maar hoeft niet! Als SP-lid ontvangt u de Tribune elf keer per jaar thuis voor maar 5 euro per kwartaal. U steunt dan ook de SP en kunt meebeslissen. Sluit u zich aan bij onze strijd voor een sociaal Nederland? Vul dan meteen de bon hiernaast in en stuur 'm op.

JA, ik word lid van de SP. Ik machtig de SP om per kwartaal onderstaand bedrag af te schrijven van mijn rekening. Ik ontvang een welkomsgeschenk en bovendien krijg ik elke maand het nieuws- en opinieblad De Tribune in de bus.

kwartaalbijdrage € 5,- (minimum) € 7,50 € 10,- € 12,50 € 15,- anders €

naam		
roepnaam	voorletters	m/v
adres		
postcode	plaats	
telefoon	geboortedatum	
e-mail	rekeningnummer	
datum	handtekening	

Ik wil ook graag lid worden van ROOD (jong in de SP, tot 28 jaar) en sta één van mijn kwartaalbijdragen af aan ROOD.

Stuur deze bon naar:
SP, Antwoordnummer 30542, 3030 WB Rotterdam
U kunt deze machtiging stopzetten met een telefoontje of een e-mail aan de SP: (010) 243 55 40, administratie@sp.nl

Tribune
januari 2012

BON OM LID TE WORDEN

THEO DE BUURTCONCIERGE

